

ΠΩΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΤΟ ΨΕΥΔΟΚΡΑΤΟΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΙΝΤΡΟ:

Στις 15 Νοεμβρίου 1983, εννέα χρόνια μετά την εισβολή και κατοχή και οκτώ χρόνια μετά την παράνομη ανακήρυξη στα κατεχόμενα της λεγόμενης «Τουρκικής Ομόσπονδης Πολιτείας της Κύπρου», ο Ντενκτάς και η Άγκυρα επέβαλαν στους Τουρκοκυπρίους την ίδρυση της παράνομης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βορείου Κύπρου» ως δήθεν ανεξάρτητο κράτος. Επρόκειτο για ένα πραξικόπημα που στόχευε στην ανατροπή των δεδομένων του Κυπριακού και στη δημιουργία προϋποθέσεων που να καθορίζουν το περιεχόμενο μιας λύσης σύμφωνα με τις άνομες αξιώσεις των Τούρκων.

Τι οδήγησε τους Τούρκους στην απόφαση αυτή; Γιατί περίμεναν εννέα χρόνια να κάνουν κάτι που μπορούσαν να κάνουν από την επόμενη της εισβολής; Τι κέρδισαν με το πραξικόπημα αυτό αφού 25 χρόνια το κατοχικό δημιούργημα παραμένει παράνομο και μη αναγνωρισμένο; Πως περιέπλεξε το Κυπριακό και τις προσπάθειες επίλυσης του η ενέργεια αυτή;

Στα ερωτήματα αυτά θα επιχειρήσουμε να δώσουμε απόψε απαντήσεις.

Καλησπέρα σας.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ:

ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΤΟΥ ΝΤΕΝΚΤΑΣ.

ΙΝΤΡΟ 1:

Το 1983 ήταν χρονιά προεδρικών εκλογών στην Κύπρο. Τις οποίες κέρδισε ο Σπύρος Κυπριανού. Εκλογές είχαν γίνει την χρονιά εκείνη και στην Τουρκία. Η στρατιωτική χούντα που είχε καταλάβει την εξουσία πραξικοπηματικά το 1980, παρέδιδε την διακυβέρνηση της χώρας στους πολιτικούς,

αλλά υπό επιτήρηση. Στα Ηνωμένα Έθνη είχε εκλεγεί νέος Γενικός Γραμματέας για να διαδεχθεί τον Κούρτ Βάλτχαϊμ. Ήταν ο Πέρες Ντε Κουεγιάρ, ο οποίος είχε υπηρετήσει ως ειδικός αντιπρόσωπος του ΓΓ στην Κύπρο.

Σε αυτό το φόντο οι προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού είχαν ουσιαστικά περιέλθει σε πλήρη σχεδόν στασιμότητα.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ 1

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΑΛΤΟ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ

ΒΙΝΤΕΟ 1.

Το 1981 οι δύο πλευρές είχαν υποβάλει στο ΓΓ προτάσεις με τις θέσεις τους για συνολική λύση του Κυπριακού. Χάσμα χώριζε τις δύο πλευρές. Με πρόθεση όπως είχε ανακοινώσει, ο ΓΓ του ΟΗΕ Κούρτ Βάλτχαϊμ, να προκαλέσει μια νέα ώθηση στη διαδικασία της αναζήτησης διεξόδου, προχώρησε σε μια αξιολόγηση των συνομιλιών, με βάση τις προτάσεις των δύο πλευρών.

Η εμμονή της τουρκικής πλευράς σε θέσεις που κρίνονταν απαράδεκτες, οδήγησε την προσπάθεια σε αχρήστευση. Το 1982 μάλιστα, κλιμακώνοντας τις προκλήσεις της, άρχισε να εκδίδει λεγόμενους τίτλους ιδιοκτησίας που παραχωρούσε σε Τ/Κ και έποικους που σφετερίζονταν Ελληνοκυπριακές περιουσίες στα κατεχόμενα.

Ο Γιώργος Ιακώβου ήταν από τις αρχές του 1983 Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών και από τις 22 Σεπτεμβρίου Υπουργός Εξωτερικών.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 1.

ΑΡΧΙΖΕΙ= 7.29

[«Είχε γίνει το 1981 η αξιολόγηση του κ. Βάλτχαϊμ. Υπήρχε ειδικός αντιπρόσωπος εδώ στη Λευκωσία αλλά δεν υπήρχε συγκροτημένη πρωτοβουλία του ΓΓ. Και μάλιστα στο ψήφισμα καλείται ο ΓΓ να για μια πρωτοβουλία με προσωπική του εμπλοκή και συνεπώς ήταν μια στείρα περίοδος όσον

αφορά τις συνομιλίες και αυτός ήταν ένας από τους πολλούς στόχους της προσφυγής στη ΓΣ».]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=8.08

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 0.39

CG=ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ

Η εκτίμηση του παντοδύναμου τότε Ραούφ Ντενκτάς, ήταν βεβαίως διαφορετική.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 2.

ΑΡΧΙΖΕΙ=11.10

[«We discovered that Kyprianou was not interested in a bi-zonal bicomunal federation which would also continue with the guarantee system. Because the whole objective of the Akritas plan was to get rid of the guarantee system to open the way for enosis, I mean this has to be admitted by every sensible person in Cyprus. That was the objective. 1.41 We could not afford to let go of the guarantee system as we cannot afford to let go of it now. Because it was the only thing that saved us. I discovered finally that each year Kyprianou used to leave the negotiating table, in September, he used to go the non-aligned conference and get a resolution which had nothing to do with what we were talking about and then go to the General Assembly of the United Nations and try to pass the same resolution,, even if he found difficulty. He used to come back a different person demanding different things».]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=2.25

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=1.15

CG= Κατεχόμενη Λευκωσία 13.10.2008

(ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Ανακαλύψαμε ότι ο Κυπριανού δεν ενδιαφερόταν για μια διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία στην οποία θα συνεχιζόταν και το σύστημα των εγγυήσεων. Διότι ο στόχος του

σχεδίου Ακρίτας ήταν να ξεφορτωθούν το σύστημα των εγγυήσεων για να ανοίξει το δρόμο στην ένωση και αυτό θα πρέπει να γίνει αποδεκτό από σοβαρό άνθρωπο στην Κύπρο. Αυτός ήταν ο στόχος. Δεν μπορούσαμε να αφήσουμε το σύστημα των εγγυήσεων να καταστραφεί, όπως δεν μπορούμε να το αφήσουμε και σήμερα. Διότι ήταν το μόνο που μας έσωσε. Ανακάλυψα τελικά ότι Ο Κυπριανού εγκατέλειπε κάθε χρόνο το τραπέζι των διαπραγματεύσεων, στο Σεπτέμβρη, πήγαινε στους Αδέσμευτους έπαιρνε ένα ψήφισμα που δεν είχε σχέση με όσα συζητούσαμε και στη συνέχεια πήγαινε στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και εκεί προσπαθούσε να περάσει το ίδιο ψήφισμα, έστω και με δυσκολία. Ερχόταν πίσω διαφορετικός άνθρωπος αξιώνοντας διάφορα πράγματα».)

Μπροστά στην κατάσταση αυτή η Κυπριακή ηγεσία αποφάσισε ότι προκειμένου να αντιμετωπίσει την τουρκική αδιαλλαξία, αλλά και την τουρκική επιθετικότητα, να διεθνοποιήσει το Κυπριακό. Με πρώτο στόχο την προσφυγή στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Η συζήτηση πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 1983 και η κατάληξη της ήταν ένα ισχυρό ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης, το οποίο είχε υποβάλει η ομάδα επαφής των Αδεσμεύτων για το Κυπριακό.

ΣΟΥΝΤ ΑΠ 3

ΑΡΧΙΖΕΙ=5.07

[«Να πω ότι το Κυπριακό είναι πάντοτε γραμμένο στην ημερήσια διάταξη της ΓΣ του ΟΗΕ και έτσι απλώς έγινε η ειδική σύνοδος, η ομάδα επαφής έπαιξε πραγματικά πολύ σημαντικό ρόλο. Ήταν τότε ο Υπουργός Νίκος Ρολάνδης , ήρθαν και πολιτικοί αρχηγοί και τότε θυμούμαι ότι ακουγόταν στους διαδρόμους και μάλιστα μας έλεγαν μέλη της λεγόμενης Τ/Κ αντιπροσωπείας ότι αυτό θα οδηγήσει στην ανακήρυξη κράτους και ο κ. Ντενκτάς, σε διάφορες χώρες που επισκέφθηκε, δήλωνε ότι θα ανακηρύξει κράτος».]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=5.54

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=0.47

CG= ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ

Είχε προηγηθεί η σύνοδος κορυφής των Αδεσμεύτων στο Δελχί, όπου το Κίνημα είχε εκδηλωθεί ένθερμα στο πλευρό της Κύπρου. Το ψήφισμα της συνόδου αποτέλεσε το προζύμι για το ψήφισμα της ΓΣ του ΟΗΕ.

ΣΟΥΝΤ ΑΠ 4

ΑΡΧΙΖΕΙ=2.39

[«We knew that Kyprianou was not for federation. I made the agreement with Makarios in 1977, it was Kyprianou and others who attacked Makarios saying that it was wrong you should not have done it. So in that year, 1983 I made a statement saying to Kyprianou, don't leave the negotiating table, don't leave the parameters of the negotiations, don't do the same thing again which you do each year, because if you do when you come back you will not find us in the same status. Klerides grasped what I meant and warned him. But Kyprianou went, did the same rounds and he came back if you remember with a churchilian victory sign calling upon us to sit and talk under the resolution he got from the non-aligned».]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=3.42

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=1.03

CG=ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ

«Γνωρίζαμε ότι ο Κυπριανού δεν υποστήριζε την ομοσπονδία. Έκανα τη συμφωνία με τον Μακάριο το 1977, ήταν ο Κυπριανού και άλλοι που επιτέθηκαν κατά του Μακαρίου, λέγοντας ότι ήταν λάθος και ότι δεν έπρεπε να την υπογράψει. Έτσι κείνη τη χρονιά, το 1983 έκανα μια δήλωση υποδεικνύοντας στο Κυπριανού 'μην εγκαταλείψεις το τραπέζι των διαπραγματεύσεων, μην εγκαταλείψεις τις παραμέτρους των διαπραγματεύσεων, μην κάνεις αυτό που κάνεις κάθε χρόνο, γιατί αν το κάνεις, όταν θα επιστρέψεις στην Κύπρο δεν θα μας βρεις με το ίδιο καθεστώς'. Ο Κληρίδης αντιλήφθηκε τι εννοούσα και τον προειδοποίησε. Ο Κυπριανού όμως πήγε και έκανε τον ίδιο γύρο και επέστρεψε ανθυμάστε με το τσερτσιλιανό σήμα της νίκης καλώντας μας να προσέλθουμε στις συνομιλίες με βάση το ψήφισμα των Αδεσμεύτων που είχε εξασφαλίσει.»

ΣΟΥΝΤ ΑΠ 5

ΑΡΧΙΖΕΙ=45.54

[«Εν τω μεταξύ όλη εκείνη την περίοδο υπήρχαν διαδόσεις ότι η Τουρκία εσκόπευε να βοηθήσει τους Τ/Κ να ανακηρύξουν κράτος. 45.41 Να σας θυμίσω ότι από το 1975 είχαν ανακηρύξει το λεγόμενο Federated State, δηλαδή την ομόσπονδη πλευρά του τελικού ομοσπονδιακού κράτους.

Έτσι είχαμε πληροφορίες ότι επρόκειτο να συμπληρώσουν αυτή την κίνηση και να κάνουν κράτος, να κάνουν κανονικό UDI, όπως ονομάζεται στην ορολογία τη διεθνή. Οι πληροφορίες προήρχοντο από τα Ηνωμένα Έθνη, μου είχε πεί ο Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ όταν συναντηθήκαμε αρκετές φορές ότι υπάρχουν αυτές οι πληροφορίες, είχαμε και από κάποιες πρεσβείες, είχαμε από τον Αμερικανό τον πρέσβη ο οποίος ήταν πολύ φίλος μας τότε. Δεν λέω ότι μας έλεγαν κατά τρόπον απόλυτον, αλλά υπήρχαν αυτές οι διαδόσεις. Τα είχα πει αυτά στον κ. Κυπριανού. Ο κ. Κυπριανού ήλθε σε επαφή, από ότι μου είπε ο ίδιος, με τον Τσαουσέσκου, τον πρόεδρο της Ρουμανίας τότε. Είχαμε κάνει επίσημη επίσκεψη λίγο καιρό πριν στη Ρουμανία και επρόκειτο να έλθει και ήρθε τελικά προς το τέλος του 83 ο Τσαουσέσκου στην Κύπρο. Επειδή ο Τσαουσέσκου είχε καλές σχέσεις με την Αγκυρα και όντως είχε, τον βεβαίωσε ότι δεν υπήρχε τέτοιο ενδεχόμενο. Εγώ του είπα ότι οφείλω να σου πω ότι αυτά είναι τα δεδομένα και φτάσαμε στην πρωτοβουλία του ΓΓ, τους δείκτες.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=44.10

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.44

CG=ΝΙΚΟΣ ΡΟΛΑΝΔΗΣ

INTRO 2

Το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, του Μαΐου το 1983, εξόργισε τους Τούρκους. Το περιεχόμενο του ήταν ισχυρότατο. Και εγκρίθηκε με μεγάλη πλειοψηφία. Η πολιτική της διεθνοποίησης φαινόταν να δικαιώνεται και στόχευε στην υιοθέτηση μιας όσο γίνεται περισσότερο αποφασιστικής και σκληρής θέσης της διεθνούς κοινότητας έναντι της Τουρκίας, ώστε να υποχρεωθεί να προσέλθει στις συνομιλίες με όσο γίνεται λιγότερη αδιαλλαξία και όσο γίνεται περισσότερη διάθεση για συμβιβασμό στη βάση των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ 2:

ΤΡΙΖΕΙ ΤΑ ΔΟΝΤΙΑ Η ΓΣ ΤΟΥ ΟΗΕ

ΒΙΝΤΕΟ 2

Το ψήφισμα υποβλήθηκε στην ΓΣ από την Ομάδα Επαφής των Αδεσμεύτων και υποστηρίχθηκε από άλλες δώδεκα χώρες. Στο ψήφισμα απορρίπτονται τα τετελεσμένα της εισβολής και η αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για μια γρήγορη και αμοιβαία αποδεκτή λύση. Τα μέρη καλούνται να αποφύγουν οποιαδήποτε μονομερή ενέργεια και ιδιαίτερα από ενέργειες που παραβιάζουν την ενότητα την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 6

ΑΡΧΙΖΕΙ=47.03

[«Πρέπει να σας πωσ ότι εκείνη η απόφαση του Μαΐου του 1983 ήταν η τελευταία απόφαση που πήραμε ποτέ για το Κυπριακό από τη ΓΣ. Τα άλλα ήταν του ΣΑ. Ήμασταν τότε στη Νέα Υόρκη, η πολιτική ηγεσία, τον Γλαύκο τον Κληρίδη, τον Εζεκία Παπαιωάννου, τον Αλέξη τον Γαλανό, τον Βάσο τον Λυσσαρίδη, εγώ ήμουν επικεφαλής της κυβερνητικής αντιπροσωπείας. Τότε, στα πλαίσια εκείνα είχα κουβεντιάσει πολλές φορές με τον Πέρεζ Κουεγιάρ, του έδωσα και ένα επίσημο δείπνο στο ξενοδοχείο Πιέρ, ήμασταν όλοι εκεί και τα μόνιμα μέλη του ΣΑ και κουβέντιασα μαζί του τότε. Και είχαμε πεί ότι έχει επέλθει ο χρόνος για μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία για το Κυπριακό, την οποία άλλωστε όλοι επικροτούσαν και η Ελλάδα. Ήταν πρωθυπουργός ο Ανδρέας Παπανδρέου και είχε και εκείνος άλλα διόμισυ χρόνια μέχρι τις επόμενες εκλογές, εμεις μόλις ξεκινούσαμε τη θητεία του κ. Κυπριανού. Προσεφέρετο η περίοδος, δεν είχαμε εκλογές στα πόδια μας.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=45.54

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.57

CG=ΝΙΚΟΣ ΡΟΛΑΝΔΗΣ

Οι Τούρκοι είχαν ενοχληθεί πολύ από το ψήφισμα. Πολύ περισσότερο καθώς το ψήφισμα ζητούσε από το Συμβούλιο Ασφαλείας να πάρει μέτρα για την εφαρμογή του. Ζητούσε

ουσιαστικά κυρώσεις κατά της Τουρκίας με βάση το κεφάλαιο επτά του Χάρτη του ΟΗΕ.

ΣΟΥΝΤ ΑΠ 7

ΑΡΧΙΖΕΙ= 8.29

[«Οι Τούρκοι λέγουν διάφορα κατά καιρούς. Έλεγαν και τότε ότι δεν αποτελεί πλέον θέμα εκείνο το ψήφισμα. Το ότι ήταν πολύ δυστυχείς αποδεικνύεται και από το ότι ζήτησαν και ψηφοφορίες πάνω σε συγκεκριμένες παραγράφους. Δεν ζήτησαν όμως αυτό που έλεγαν ότι τους ενοχλούσε περισσότερο. Βασικά τους ενοχλούσαν τρεις παράγραφοι. Για τις δύο ζήτησαν χωριστή ψηφοφορία,. Και ενώ στο αρχικό ψήφισμα πήραμε αν θυμούμαι καλά 106 ψήφους από τις 150 τόσες χώρες των ΗΕ για την παράγραφο 8 που αναφέρεται για πρώτη φορά σε κατοχικές δυνάμεις, πήραμε 89. Για την παράγραφο 15 που η προσπάθεια ήταν να αναφερθεί το κεφάλαιο 7 του Χάρτη με βάση το οποίο λαμβάνονται μέτρα από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Παραδείγματος χάριν, κυρώσεις. Έγινε μεγάλη διαπραγμάτευση και με φίλους της Τουρκίας και η τελικά η παράγραφος η αρ. 15 αναφέρεται μόνο σε χρονοδιαγράμματα εφαρμογής τα οποία θα αναλάβει το ΣΑ και εκεί πήραμε ακόμα πιο λίγες ψήφους από ότι το συνολικό ψήφισμα. Η παράγραφος 2 η οποία δεν μπήκε σε ειδική ψηφοφορία αναφέρεται το θέμα των φυσικών πόρων των κατεχομένων ότι αυτοί ανήκουν στην Κυπριακή Δημοκρατία και ο κ. Ντενκτάς και αυτοί που τον συνόδευαν έλεγαν ότι είναι μια προσπάθεια της Κυπριακής Δημοκρατίας κυριολεκτικά να τους στερήσει το δικαίωμα να ζούν. Αυτό βεβαίως ήταν μια υπερβολή και ο χρόνος το απέδειξε.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 10.49

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=2.20

CG=ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ

Ο Ραούφ Ντενκτάς ζητούσε από την Άγκυρα να του επιτρέψει την ανακήρυξη δήθεν ανεξάρτητου κράτους από το 1974. Πράξη που θα αποτελούσε υλοποίηση του στόχου της διχοτόμησης.

Στο ερώτημα γιατί δεν προχώρησε από τότε απαντά ο καθηγητής Νιαζί Γκιζιγκιουρκ.

ΣΟΥΝΤ ΑΠ 8

ΑΡΧΙΖΕΙ= 26.00

[«Η ιδέα επίσης της διχοτόμησης μπορεί να σημαίνει ενσωμάτωση της μισής Κύπρου στην Τουρκία, όμως μπορεί να σημαίνει και ένα ξεχωριστό κράτος εντός της Κύπρου. Σίγουρα ο Ραούφ Ντενκτάς από πολύ νωρίς στα δικά του οράματα είχε αυτή την ιδέα με πολύ έντονο τρόπο. Δεν υπήρχαν οι κατάλληλες συγκυρίες μέχρι το 1983. Το άλλο είναι ότι τις πρώτες μέρες μετά την εισβολή, αμέσως μετά την εισβολή ο Ντενκτάς πίστευε ότι ήλθε η ώρα για την ίδρυση Τουρκικού κράτους στην Κύπρο. Αντί να ιδρυθεί το Ομόσπονδο Τουρκικό κράτος το 1975, οκ Ντενκτάς επέμενε στην ίδρυση του ανεξάρτητου κράτους. Αυτό εμποδίστηκε και αποτράπηκε από την Τουρκία, θεωρώντας ότι θα προκαλούσε διεθνή αντίδραση.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 27.40

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.40

CG=ΝΙΑΖΙ ΓΚΙΖΙΛΚΙΟΥΡΕΚ

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξήγηση του Ντενκτάς γιατί δεν προχώρησε το 1975 στο πραξικόπημα του. Και ιδιαίτερα γιατί τελικά μαζί με την Άγκυρα κατέληξαν τότε, το 1975, στην ίδρυση της λεγόμενης Τουρκικής Ομόσπονδης Πολιτείας της Κύπρου.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 9

ΑΡΧΙΖΕΙ=14.03

[«In 1975 it was Irmak's government in Turkey, Esenbel was the Foreign Minister he ranks me up and said. Denktash the Americans and the British feel that Makarios in exile is a hot potato in their hands, they want to throw him back to Cyprus saying that he is an experience leader, a realist, he would see the reality and it will be easier to settle the problem with

him and they have asked our permission to allow him to come back to Cyprus. I was alarmed and I said: Mr. Minister we and you, Turkey, have been saying from 1963 onwards that Makarios has lost his legitimacy because of what he did to us, because of what he did to the agreements, because of his announcements that the constitution is dead and buried, that we are a minority, that the guarantee system is not wanted, we have been declaring that he has lost his legitimacy whereas the Americans and the British have been treating him as the legitimate president of Cyprus and they are still treating him as such. If they send him back with your consent the next thing they will do is thank you Turkey legitimacy has returned go out. Don't do it. He said «what do you mean». I said «you must continue our joint principle that he is not the legitimate president of Cyprus, he is not the legitimate government of the island of the T/C therefore the days that he is coming back or the week that he is coming back we have to declare an independent state and tell the world that we have done in order to show to you and to him that he will never be the government of the whole island that he is not our government our president and we must maintain the balance». He said how can this be done? I said I am sorry if you don't do it then, you will be asked to leave Cyprus as soon as he comes back. He rang me up within two hours and he said you are right we have to do something but Turkey cannot shoulder the declaration of an independent state, since we are talking about a bizonal , bicomunal federation you declare your side as the Federated State of Cyprus invite the G/C side to do the same and then all you have to talk about is boundaries, property questions the powers given to the central government.

-In other words you wanted an independent state and they suggested a federated state.

-Yes. Because I said if Makarios comes back as Makarios as the world sees him, we have no chance of equalizing ourselves, of defending our equality under the agreements. Again it was a tactical move for forcing G/C to accept us as their equal.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=17.45

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=3.42

CG=ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Το 1975 είχαμε την κυβέρνηση Ιρμάκ στην Τουρκία, ο Έσενμπελ ήταν ο Υπουργός Εξωτερικών, μου τηλεφώνησε και μου είπε: 'Ντενκτάς οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί αισθάνονται ότι ο Μακάριος στην εξορία είναι καυτή πατάτα στα χέρια τους και θέλουν να τον πετάξουν πίσω στην Κύπρο λέγοντας ότι είναι έμπειρος ηγέτης, ρεαλιστής και θα δει τις πραγματικότητες και θα είναι ευκολότερη η διευθέτηση μαζί του και ζήτησαν την άδεια μας για να του επιτραπεί να επιστρέψει'. Ανησύχησα και απάντησα: 'Κύριε Υπουργέ εμείς και εσείς, η Τουρκία λέμε από το 1963 και μετά ότι ο Μακάριος είχε χάσει τη νομιμότητα του με αυτά που μας είχε κάνει, με αυτά που έκανε στις συμφωνίες, με τις δηλώσεις του ότι το σύνταγμα είναι νεκρό και ότι είμαστε μειονότητα, ότι το σύστημα των εγγυήσεων δεν είναι επιθυμητό, διακηρύτταμε ότι έχασε τη νομιμότητα του, ενώ οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί τον θεωρούσαν νόμιμο πρόεδρο της Κύπρου και εξακολουθούν να τον θεωρούν νόμιμο. Εάν τον στείλουν πίσω

με την συγκατάθεση σας, το επόμενο πράγμα που θα κάνουν είναι να σας ευχαριστήσουν, εσάς την Τουρκία, η νομιμότητα θα έχει επιστρέψει και να σας ζητήσουν να φύγετε. Μην το κάνετε. Ήρωτησε τι εννοούσα και απάντησα: Ήπρέπει να συνεχίσουμε στην κοινή μας αρχή ότι δεν είναι η νόμιμη κυβέρνηση του νησιού και των Τ/Κ και συνεπώς την ημέρα ή την εβδομάδα που θα επιστρέψει θα πρέπει να ανακηρύξουμε ένα ανεξάρτητο κράτος και να δηλώσουμε στον κόσμο ότι το κάνουμε για να δείξουμε σε σας και στον ίδιο ότι δεν είναι η κυβέρνηση μας, ο πρόεδρος μας και πρέπει να διαφυλάξουμε την ισορροπία. Ήρωτησε πως μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο. Του απάντησα: Ήλυπάμαι αλλά αν δεν το κάνετε, θα σας ζητήσουν να φύγετε από την Κύπρο μόλις επιστρέψει. Μου τηλεφώνησε δύο ώρες αργότερα και μου είπε: Ήχεις δίκαιο, πρέπει να κάνουμε κάτι αλλά η Τουρκία δεν μπορεί να φορτωθεί την ανακήρυξη ανεξάρτητου κράτους και αφού μιλάμε για μια διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία, να ανακηρύξετε την πλευρά σας ως την Ομόσπονδη Πολιτεία της Κύπρου και να καλέσετε την Ε/Κ πλευρά να πράξει το ίδιο και

τότε το μόνο που θα έχετε να συζητήσετε μεταξύ σας θα είναι τα σύνορα, το θέμα των περιουσιών και τις εξουσίες της κεντρικής κυβέρνησης.

-Με άλλα λόγια ζητούσε ανεξάρτητο κράτος και σου πρότειναν ομόσπονδη πολιτεία;

-Μάλιστα, Διότι αν ο Μακάριος επέστρεφε ως Μακάριος όπως τον έβλεπε ο κόσμος δεν θα είχαμε ελπίδα εξίσωσης μας υπεράσπισης της ισότητάς μας υπό τις συμφωνίες. Ήταν και πάλι μια κίνηση τακτικής για να αναγκαστούν οι Ε/Κ να μας αποδεχτούν ως ίσους.»

INTRO 3

Στην περιέουσα ατμόσφαιρα της εποχής, και κυρίως σε διπλωματικούς κύκλους εντός και εκτός Κύπρου κυκλοφορούσαν πληροφορίες για το ενδεχόμενο πραξικοπηματικής ενέργειας του Ντενκτάς. Ο ίδιος άλλωστε, φρόντιζε με συχνές δηλώσεις του να αφήνει το ενδεχόμενο ανακήρυξης «ανεξαρτησίας» δήθεν, ανοικτό.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ:

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ

ΒΙΝΤΕΟ 3

Η αντίδραση της Τουρκικής πλευράς στις προσπάθειες διεθνοποίησης του Κυπριακού από την Κυπριακή Κυβέρνηση ήταν μια σειρά από κινήσεις οι οποίες παρέπεμπαν στο ενδεχόμενο πραξικοπηματικής ανακήρυξης κράτους στα κατεχόμενα. Μια τέτοια κίνηση ήταν η καθιέρωση της

Τουρκικής λίρας ως νομίσματος στα κατεχόμενα, εκτοπίζοντας την Κυπριακή λίρα. Ήταν επίσης η ίδρυση λεγόμενης κεντρικής Τράπεζας, ενώ στις 17 Ιουνίου η λεγόμενη νομοθετική συνέλευση της δήθεν Τουρκικής ομόσπονδης Πολιτείας της Κύπρου ενέκρινε ψήφισμα υπέρ της διεξαγωγής δημοψηφίσματος για ανακήρυξη χωριστού κράτους.

Οι προσπάθειες του Ντενκτάς εντατικοποιήθηκαν μετά την υιοθέτηση θετικού για την Κύπρο ψηφίσματος στη σύνοδο κορυφής των Αδεσμεύτων:

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 10

ΑΡΧΙΖΕΙ= 4.05

[«I have been talking about this with the Turkish government and with my people, including with some of the people I trusted in the opposition, that unless we struck a balance of equality between the two parties it was impossible to settle the problem because Kyprianou was proud of serving Makarios will and testament, which was I have got Cyprus to the nearest point of enosis and there is not going back on it except for enosis. The man was frank enough to say he never believe in federation when he lost the elections that he has served the will and testament of Makarios. So we had prepared ourselves for this. What I did when Kyprianou got the resolution at the non-aligned, I immediately called my cabinet and told them that we had to do now and I would go to the General Assembly, I would meet the Foreign Minister of Turkey there, talked to him, I will get his approval, if I don't get we'll come back and decide whether we would do it without Turkey. And that's what we did. I was in New York I talked to the Foreign Minister, Ilter Turkmen, I said look, to motivate the G/C to come to the negotiating table with good will we have to equate ourselves. You see that we have lost 20 years. He agreed, there was going to be a change of presidency in Turkey and he said you are right this is the tome to do it for motivating G/C.

-But there were reports that Turkey at that time did not see very warmly this proposal.

- It took me a year to convince Turkey that there was no other way .

-You started lobbying Turkey a year earlier

- A year earlier again from September when Kyprianou went to the non-aligned in the same way.

- What was the argument by Turkey...?

-They still believed that the Americans would help to convince the dialogue and would pressure Kyprianou to agree. They didn't know Kyprianou. I knew Kyprianou I've been working with him for so many years. So when I came back everything was prepared, we prepared the declaration, we prepared directions to our people in Washington, in New York, in London, telling them don't open the second envelope unless we tell you so, because there might be a last minute ditch»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 7.19

ΔΙΑΚΕΙΑ= 3.14

CG=ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Συζητούσα το θέμα με την Τουρκία και τους συνεργάτες μου, περιλαμβανομένων κάποιων ανθρώπων στην αντιπολίτευση και στους οποίους είχα εμπιστοσύνη, ότι δηλαδή αν δεν πετυχάναμε κάποια ισορροπία ισότητας μεταξύ των δύο πλευρών, θα ήταν αδύνατο να διευθετήσουμε το πρόβλημα επειδή ο Κυπριανού ήταν περήφανος που υπηρετούσε τη βούληση και την εντολή του Μακαρίου, που ήταν ότι είχε φέρει την Κύπρο στο πλησιέστερο στην ένωση σημείο και δεν υπάρχει επιστροφή παρά μόνο η ένωση. Ο άνθρωπος ήταν αρκετά ειλικρινής

να ομολογήσει ότι δεν πίστευε στην ομοσπονδία. Προετοιμαστήκαμε για το ενδεχόμενο αυτό. Αυτό που έκανα όταν ο Κυπριανού εξασφάλισε το ψήφισμα στους Αδεσμεύτους ήταν να καλέσω το υπουργικό μου και τους είπα τι έπρεπε να κάνουμε ότι θα πήγαινα στη Γενική Συνέλευση, θα συναντούσα εκεί τον Υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας θα του μιλούσα και εξασφάλιζα την έγκριση του και αν δεν την εξασφάλιζα θα επέστρεφα και θα συζητούσαμε τι θα κάναμε χωρίς την Τουρκία. Και αυτό κάναμε. Όταν ήμουν στη Νέα Υόρκη μίλησα με τον Τούρκο Υπουργό Εξωτερικών Ιλτέρ Τουρκμέν. Του είπα: για να υποκινήσουμε τους Ε/Κ να προσέλθουν στις διαπραγματεύσεις με καλή θέληση και για να εξισώσουμε τους εαυτούς μας, βλέπετε και εσείς ότι χάσαμε 20 χρόνια. Συμφώνησε. Αναμενόταν αλλαγή στην προεδρία της Τουρκίας τότε και μου είχε πεί, 'χεις δίκαιο, τώρα είναι η ώρα να δράσουμε για να υποκινήσουμε τους Ε/Κ.

-Υπήρχαν όμως τότε πληροφορίες ότι η Τουρκία δεν ήταν και πολύ ενθουσιασμένη με την ιδέα.

-Μου πήρε ένα χρόνο να πείσω την Τουρκία ότι δεν υπήρχε άλλος τρόπος.

-Αρχίσατε να προσπαθείτε να πείσετε την Τουρκία ένα χρόνο νωρίτερα;

-Ένα χρόνο νωρίτερα, τον Σεπτέμβρη όταν και πάλι ο Κυπριανού είχε κατά τον ίδιο τρόπο προσφύγει στους Αδέσμευτους.

-Ποιο ήταν το επιχείρημα της Τουρκίας;

-Πίστευαν ακόμη ότι οι Αμερικανοί θα βοηθούσαν να πεισθούν οι Ε/Κ να προσέλθουν στον διάλογο και τον Κυπριανού να συμφωνήσει. Δεν ήξεραν βέβαια καλά τον Κυπριανού. Εγώ τον ήξερα, δούλευα μαζί του τόσα χρόνια. Όταν επέστρεψα λοιπόν, όλα ήταν έτοιμα, προετοιμάσαμε την διακήρυξη, ετοιμάσαμε οδηγίες για τους ανθρώπους μας στην Ουάσιγκτον, τη Νέα Υόρκη και το Λονδίνο, τους είπαμε να μην ανοίξουν το φάκελο με τις οδηγίες παρά μόνο με τις οδηγίες μας γιατί μπορούσε να υπάρξει κάτι στραβό την τελευταία στιγμή.

Προσπαθώντας να ενεργήσει πυροσβεστικά ο ΓΓ του ΟΗΕ Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ φρόντισε να ενημερώσει τις δύο πλευρές για την πρόθεση του να εμπλακεί προσωπικά στην επανέναρχη μιας διαδικασίας συνομιλιών. Και η προσπάθεια του αυτή εκδηλώθηκε τον Αύγουστο με την υποβολή των περιβόητων δεικτών.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 11

ΑΡΧΙΖΕΙ=44.10

[«-Οκτώ Αυγούστου πήραμε την πρωτοβουλία επίσημα. Από τις 6 Αυγούστου, Σάββατο, όμως, ήλθε στο σπίτι μου, εδώ στο σπίτι αυτό ο Χούγκο Γκόμπι και μου έδωσε προκαταρκτικό αντίγραφο της πρωτοβουλίας. Ο κ. Κυπριανού ήταν διακοπές εκτός Κύπρου, τον ειδοποίησα για αυτό το θέμα και ξεκίνησε τότε η πρωτοβουλία. Είναι μια ολόκληρη ζωή αυτή η πρωτοβουλία

-Η στάση της Τουρκικής πλευράς έναντι αυτής της πρωτοβουλίας, ποια ήταν;

-Δεν είχε εκδηλωθεί πλήρως την περίοδο εκείνη. Δεν λέω ότι θα την δεχόταν ή ότι θα την απέρριπτε. Ο Ντενκτάς ήταν μεταξύ απόρριψης και μη απόρριψης. Έκανε διάφορες δηλώσεις. 43.23 Πρέπει να πω εδώ, να κάνω και εγώ μια μικρή παρένθεση ότι η Τουρκία και οι Τ/Κ όλες αυτές τις πρωτοβουλίες από τότε που ξεκίνησε με το αμερικανικό σχέδιο και μετά, επολιτεύοντο πιο προσεκτικά από εμάς. Δεν βιάζονταν. Είχαν την εντύπωση πως θα απορρίπαμε εμείς τις πρωτοβουλίες και δεν εβιάζονταν να πάρουν θέση για να μην θεωρηθούν εκείνοι αδιάλλακτοι ή ότιδήποτε. Η θέση του κ. Κυπριανού ήταν αρνητική, σαφώς αρνητική. Εγώ ήμουν μαζί του 15 ώρες την ημέρα που λέει ο λόγος. Επισκεφθήκαμε και τη Νέα Υόρκη, τον Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ, κάναμε δύο συναντήσεις με τον Ανδρέα Παπανδρέου στην Αθήνα. Ο Ανδρέας δεν ήταν ούτε αρνητικός ούτε θετικός. Είπε να την δούμε με προσοχή αυτή την πρωτοβουλία, αλλά ο Σπύρος ο Κυπριανού ήταν αρνητικός. Εγώ κάθησα μαζί του και το κουβέντιασα, του είπα πρόσεξε μήπως έχουμε ανακήρυξη μετά, μου λέει μην το φοβάσαι Εκείνο, άφησε το σε εμένα. Αυτή η πρωτοβουλία δεν είχε τίποτε το οδυνηρό για μας, ας το βάλουμε έτσι. Ήταν μια προσπάθεια του Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ και ονομάστηκε δείκτες γιατί ουσιαστικά έβαλλε δείκτη πάνω και δείκτη κάτω, δηλαδή, το έδαφος είπε των Τ/Κ θα είναι μεταξύ 23 και 30. Αυτό έλεγε η πρωτοβουλία που σε άφηνε να διαπραγματευτείς γύρω στο 26.5 περίπου, το μέσο της γραμμής. Τώρα να μη ξεχνούμε ότι πήγαμε στο, 29. Έβαλε δείκτες πάνω στην εκτελεστική εξουσία. Είπε ότι μπορεί να είναι Ε/Κ πάντα ο Πρόεδρος και Τ/Κ ο αντιπρόεδρος, ή να υπάρχει εναλλάξ, ακριβώς. Στην

περίπτωση όμως που θα έπαιρναν το πλεονέκτημα της εναλλάξ οι Τ/Κ, θα είχαν και λιγότερους υπουργούς στο Υπουργικό Συμβούλιο. Και κάτι παρόμοιο έγινε και στη Βουλή. Δηλαδή είχε αυτές τις δύο εξουσίες και το έδαφος. Το πρώτο μέρος της πρωτοβουλίας και εγώ του είπα τι υπάρχει εδώ το οποίο βρίκομε λανθασμένο. Μάλιστα μου είχε πεί ο Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ ότι αν δεχτείτε αυτή την πρωτοβουλία, ο χάρτης που θα υποβάλω θα είναι ο χάρτης Γκόμπι. Τον είχε υιοθετήσει και αυτός, τον είχε υιοθετήσει προηγουμένως ο Βάλτχαιμ, διότι ο χάρτης έγινε το 81 όταν ήταν ακόμα ΓΓ ο Βάλτχαιμ, στις 2 Οκτωβρίου που τον επέδωσε εμένα στη Νέα Υόρκη ο Γκόμπι. Άρα είχαμε τον χάρτη Γκόμπι ο οποίος ήταν αρκετά καλός για μας, είχαμε και αυτούς τους δείκτες οι οποίοι δεν ήταν αρνητικοί, ήταν υπό συζήτηση. Ο κ. Κυπριανού δεν αρέσκετο πολύ σε αυτό το... υπήρχε το 60-40 μέσα το ενδεχόμενο, δεν αρέσκετο στο ενδεχόμενο της εκ περιτροπής προεδρίας, παρόλο που υπήρχε και το άλλο σκέλος που έλεγε πάντα Ε/Κ πρόεδρος, και Τ/Κ αντιπρόεδρος και πήρε στάση εναντίον.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=39.12

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=5.00

CG= ΝΙΚΟΣ ΡΟΛΑΝΔΗΣ

INTRO 4

Στις 14 Νοεμβρίου ο ειδικός αντιπρόσωπος του ΓΓ στην Κύπρο Ούγκο Γκόμπι επέστρεψε στο νησί ύστερα από επαφές στη Νέα Υόρκη με τον ΓΓ. Στις αποσκευές του μετέφερε επιστολές του ΓΓ που απευθύνονταν στους ηγέτες των δύο κοινοτήτων και με τις οποίες τους ενημέρωνε ότι ο κ. Γκόμπι πήρε εντολή να προετοιμάσει νέα συνάντηση κορυφής με συμφωνημένη ημερήσια διάταξη για την επίτευξη ουσιαστικής προόδου προόδου στο Κυπριακό, ή τουλάχιστον μιας μίνι συμφωνίας.

Οι επιστολές επιδόθηκαν την επομένη, στις 15 Νοεμβρίου. Αλλά ο Ντενκτάς και η Άγκυρα, άλλα σχεδίαζαν.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ4:

ΤΟ ΑΜΑΡΤΩΛΟ ΔΕΙΠΝΟ

ΒΙΝΤΕΟ 4

Ο Ντενκτάς ήταν σίγουρος για τον εαυτό του και τις ενέργειες του:

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 12

ΑΡΧΙΖΕΙ= 7.44

[«I knew that I would be supported because Turkey wanted a settlement Turkey also agreed with me that with the G/C side treated as the government of Cyprus and wanting nothing else except to be that, we being looked upon as a minority living under occupation by the Greek propaganda there was no chance of coming to an agreement. It was impossible. Turkey wanted an agreement very badly that is why all through the years and through the talks they supported us. When I wanted to move one step further they would say no, no, we cannot carry that continue as you are. Several times I said it is impossible with Kyprianou, stop these talks and tell the world why they said no, you can't stop the talks continue, continue until as I say they realize that it was impossible.»]

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Γνώριζα ότι θα τύχχανα υποστήριξης διότι η Τουρκία ήθελε διευθέτηση και η Τουρκία συμφωνούσε μαζί μου ότι οι Ε/Κ αντιμετωπιζόταν ως η κυβέρνηση της Κύπρου και ότι δεν ήθελε τίποτα άλλο, ενώ μας αντιμετώπιζαν εμάς ως μειονότητα που ζει υπό κατοχή, όπως μας παρουσιάζει η Ελληνική προπαγάνδα. Δεν υπήρχε ελπίδα συμφωνίας. Η Τουρκία ήθελε διακαώς και αυτός είναι ο λόγος που όλα αυτά τα χρόνια μας υποστήριζαν

στις συνομιλίες. Όταν ήθελα να προχωρήσω ένα βήμα παραπάνω, έλεγαν 'όχι, όχι, συνεχίστε όπως τώρα'. Πολλές φορές είπα ότι είναι αδύνατον με τον Κυπριανού, σταματήστε αυτές τις συνομιλίες και πείτε στον κόσμο το λόγο και απάντησαν όχι, δεν μπορείς να σταματήσεις τις συνομιλίες, συνεχίστε, συνεχίστε μέχρι, όπως έλεγα να αντιληφθούν ότι δεν πάει άλλο.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 8.47

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.03

CG= ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

Ο Αλπάϋ Ντουρτουράν ήταν τότε ηγέτης του Κόμματος Κοινοτικής Απελευθέρωσης. Μαζί με το Τουρκικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, με ηγέτη τον Οζγκέρ Οζγκιούρ, είχαν την πλειοψηφία στη νομοθετική συνέλευση:

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 13

ΑΡΧΙΖΕΙ=2.03

[«Denktash was threatening everybody, all the world, that he was going to declare a state since 1979, when he was talking with late president Kyprianou. He was threatening that he would not wait and waste time and he would declare a state. So the threat was always there. Bit when we came to 1983, in May, the General Assembly took a decision to ask the Security Council to establish a committee to supervise the Cyprus project. That was very threatening because the candidate states were very much against T's Cyprus policy. So the threat increased. But Mr. D never really informed us that he was really going to declare a state at the time. So we were unaware of the situation, but the threat was there so we took a decision a week before the declaration to oppose

the declaration because it was very much against the interests of the TC and in general terms for Cyprus.

-Are you saying that you didn't think that he was going to go ahead with it? That he was just threatening?

-But the threat was there and increasing.

-So did you think that he was going to go ahead?

-I didn't believe it because Turkey was not prepared. There were elections in Turkey and the military government was going to leave the government in Turkey, anew democratic movement was going on, so we didn't believe it. But as he explained to the public since, he had planted cells in my party and had activated them. There was an uprising in the party.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=4.17

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=2.14

CG= ΑΛΠΑΪ ΤΟΥΡΤΟΥΡΑΝ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Ο Ντενκτάς απειλούσε τους πάντες, όλο τον κόσμο, ότι θα προχωρούσε σε ανεξάρτητο κράτος από το 1979 όταν συνομιλούσε με τον τότε πρόεδρο Κυπριανού. Απειλούσε ότι δεν θα περίμενε και να χάνει τον χρόνο του και θα ανακήρυττε κράτος. Η απειλή συνεπώς ήταν πάντα εκεί. Το Μάιο του 1983 η ΓΣ του ΟΗΕ πήρε μια απόφαση να ζητήσει από το ΣΑ να συστήσει μια επιτροπή παρακολούθησης του Κυπριακού. Αυτό αποτελούσε απειλή –για την Τουρκική πλευρά- καθώς οι υποψήφιος χώρες ήταν πολύ εναντίον της τουρκικής πολιτικής στο Κυπριακό. Και συνεπώς η απειλή κλιμακώθηκε. Ο Ντενκτάς όμως ουδέποτε μας πληροφόρησε ότι πραγματικά είχε πρόθεση να

ανακυρήξει κράτος τότε. Δεν γνωρίζαμε συνεπώς την κατάσταση, η απειλή όμως υπήρχε και μια εβδομάδα πριν την ανακήρυξη πήραμε την απόφαση να εναντιωθούμε σε μια τέτοια εξέλιξη διότι θα ήταν κατά των συμφερόντων των Τ/Κ και γενικότερα της Κύπρου.

-Λέτε ότι δεν νομίζατε ότι θα προχωρούσε, ότι απλώς απειλούσε;

-Η απειλή ήταν εκεί και κλιμακωνόταν.

-Πιστεύατε λοιπόν ότι θα προχωρούσε.

-Δεν το πίστευα διότι η Τουρκία δεν ήταν έτοιμη. Υπήρχαν εκλογές στην Τουρκία τότε, η στρατιωτική κυβέρνηση θα παρέδιδε την εξουσία, ένα νέο δημοκρατικό κίνημα αναπτυσσόταν και συνεπώς δεν το πιστεύαμε. Αλλά όπως δήλωσε δημοσίως αργότερα είχε εμφυτεύσει ομάδες δικών του ανθρώπων στο κόμμα μας και τις δραστηριοποίησε. Υπήρξε ανταρσία στο κόμμα.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 14

ΑΡΧΙΖΕΙ=27.40

[«Έχω μαρτυρίες ότι από την αρχή μετά την εισβολή και μάλιστα είχε την ιδέα ότι μέχρι να γυρίσει ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος πίσω στην Κύπρο έπρεπε να ανακηρυχθεί το κράτος για να υπάρχουν δύο κράτη όπως αυτός αντιλαμβανόταν την πολιτική του. Καθυστέρησε την ανακήρυξη μέχρι το 1983 για διάφορους λόγους. Πρώτον και κύριο επειδή η Τουρκία και οι θεσμοί δεν επέτρεψαν στον Ντενκτάς να προχωρήσει σε αυτό το βήμα, όμως ο Ντενκτάς

δεν έπαψε να εργάζεται συστηματικά προς αυτή την κατεύθυνση και έκανε και προετοιμασίες. Δηλαδή, κατά αρχή είχε εντός των κομμάτων και ιδιαίτερα αριστερών κομμάτων που ήταν υπερασπιστές της ομοσπονδιακής λύσης του Κυπριακού, έχει βάλει δικούς του ανθρώπους και όπως το ονομάζει είχε φυτέψει εστίες επιρροής για να επηρεάσει τους υπόλοιπους. Ήταν μια τέτοια προετοιμασία που έκανε εντός των κομμάτων.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=28.35

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=0.55

CG=ΝΙΑΖΙ ΓΚΙΖΙΑΚΙΟΥΡΕΚ

Μια βδομάδα πριν από τον θάνατό του ο τότε ηγέτης του Τουρκικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος Οζγκέρ Οζγκιούρ σε συνομιλία μας ήταν αποκαλυπτικός:

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 15

ΑΡΧΙΖΕΙ=26.26

[«At the beginning I thought that when forming the Federated State of Cyprus was meant for a federal Cyprus. I thought. But as time went by I began to think that this was a game and what was meant was some sort of permanent partition. Because when I was representing the Secondary School Teachers Union in the Constituent Assembly Denktash was the president of the Assembly and he had started talking about the independence of the Turkish Federated State of Cyprus, he had started talking about declaring an independent state and we came out against it because Ecevit at the time was also against it, he was advocating a federal state for Cyprus. But Denktash then was of course for an independent Turkish state and I began to think that whatever comes out of Denktash is not meant for the reunification of Cyprus but it is meant for permanent partition.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=28.27

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=2.01

CG=ΟΖΓΚΕΡ ΟΖΓΚΙΟΥΡ, 2003

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Στην αρχή πίστευα ότι όταν ιδρύθηκε η Ομόσπονδη Πολιτεία της Κύπρου αφορούσε την ομοσπονδιακή Κύπρο. Έτσι πίστευα. Με την πάροδο όμως του χρόνου άρχισα να πιστεύω ότι επρόκειτο για παιγνίδι που στόχευε σε κάποιου είδους διχοτόμηση. Διότι όταν αντιπροσώπευα τη συντεχνία των δημοδιδασκάλων στη συνταγματική συνέλευση, ο Ντενκτάς ήταν πρόεδρος της συνέλευσης και μιλούσε για την ανακήρυξη ανεξαρτησίας και εμείς ταχθήκαμε εναντίον διότι και ο Ετσεβίτ τότε ήταν επίσης εναντίον και υποστήριζε ομοσπονδιακή λύση. Ο Ντενκτάς όμως τότε υποστήριζε την ανεξαρτησία και άρχισα τότε να πιστεύω ότι ο Ντενκτάς οπιδήποτε και να συνέβαινε, δεν υποστήριζε την επανένωση της Κύπρου, αλλά στόχευε στη μόνιμη διχοτόμηση.

Με μια ασυνήθιστη για τον ίδιο χειρονομία, ο Ντενκτάς προσκαλεί σε δείπνο στο σπίτι του δίπλα από το γραφείο του τους ηγέτες της αντιπολίτευσης της. Το δείπνο ορίστηκε για τις 14 Νοεμβρίου 1983.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 16

ΑΡΧΙΖΕΙ= 8.47

[«-Why did you have that dinner?

-in order to tell the opposition this will be done and to tell them why...

-Did they know why they were invited to a dinner?

-No

-You just invited them and they responded..
-Yes, why not, we were in speaking terms
-When we finished the dinner, joking and so on I told them I didn't invite you to dinner because I love to look at your faces...
-What time was that about?
-About 12... They shut up. I said I have the necessary numbers in the parliament tomorrow to declare independence. They froze. They didn't know that I had a certain number of their people with me
-You mean in different parties, the Communal Liberation Party and CTP.
-Yes, I had people we believed that it had to be done.
-So you were in touch with these people before.
-Naturally, naturally. They didn't tell their leaders
-How many people were at this dinner?
-The leaders and their number two. About ten people.
-The immediate question was is Turkey with you, did you ask Turkey. I said, so far you have been attacking me that I am doing everything by asking Turkey and now you are asking me this question? The answer is no. So they immediately said they wanted to telephone. I said the telephones have been cut until tomorrow. Later I heard that they went to the embassy, they woke up the ambassador, Inal Batu, they said Denktash is doing this, is Turkey with him. And he said Denktash is not Turkey and Turkey is not Denktash, it is up to you, he didn't tell them Turkey is with you. I had told them look, we are taking a risk and in doing this, tomorrow if you don't vote for it then of course you won't be able to continue as recognized parties in the future.»]

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

-Γιατί παραθέσατε εκείνο το δείπνο;

-Για να ανακοινώσω στην αντιπολίτευση τι θα κάναμε και να εξηγήσω το γιατί.

-Γνώριζαν γιατί τους είχατε καλέσει;

-Όχι.

-Τους καλέσατε και ανταποκρίθηκαν.

-Ναι, γιατί όχι, μιλούσαμε μεταξύ μας. Όταν τελειώσαμε με το δείπνο, με τα αστεία κλπ, τους είπα ότι δεν τους είχα καλέσει επειδή μα αρέσει να βλέπω τις φάτσες τους.

-Τι ώρα περίπου;

-Γύρω στις 12 τα μεσάνυχτα. Το βούλωσαν. Τους είπα ότι έχω τους αναγκαίους αριθμούς στη βουλή να προχωρήσω την επομένη στην ανακήρυξη της ανεξαρτησίας. Πάγωσαν όλοι. Δεν γνώριζαν ότι είχα μαζί μου ένα αριθμό βουλευτών τους.

-Εννοείτε σε διαφορετικά κόμματα, στο Κόμμα Κοινοτικής Απελευθέρωσης και στο Τουρκικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα.

-Ναι, είχα ανθρώπους που πίστευαν ότι έπρεπε να γίνει.

-Είχατε δηλαδή επαφή με τους ανθρώπους αυτούς από πριν;

-Φυσικά, φυσικά. Χωρίς να το πουν στους ηγέτες τους.

-Πόσοι παρακάθησαν σε αυτό το δείπνο;

-Οι ηγέτες και οι αναπληρωτές τους. Γύρω στα δέκα άτομα. Η πρώτη ερώτηση ήταν, είναι η Τουρκία μαζί σου, σε υποστηρίζει η Τουρκία;
Απάντησα: Έως τώρα με επικρίνατε ότι κάνω πάντα αυτό

που θέλει η Τουρκία και τώρα με ερωτάται αν με υποστηρίζει η Τουρκία; Η απάντηση είναι, όχι'. Αμέσως είπαν τότε ότι θέλουν να τηλεφωνήσουν. Απάντησα ότι τα τηλέφωνα κόπηκαν μέχρι την επομένη. Αργότερα έμαθα ότι όταν έφυγαν πήγαν στην Τουρκική πρεσβεία, ξύπνησαν τον πρέσβη Ινάλ Μπατού, του είπαν τι κάνει ο Ντενκτάς και τον ρώτησαν αν η Τουρκία τον υποστηρίζει. Και αυτός είπε ότι η Τουρκία δεν είναι ο Ντενκτάς και ο Ντενκτάς δεν είναι η Τουρκία, από εσάς εξαρτάται, δεν τους είπα ότι η Τουρκία είναι μαζί σας. Τους είπα, κοιτάξετε, αναλαμβάνουμε ένα ρίσκο, αν εσείς δεν μας ψηφίσετε αύριο, δεν θα μπορείτε να συνεχίσετε ως αναγνωρισμένα κόμματα στο μέλλον.

-Τι εννοούσατε; Ότι θα θεωρούνταν εκτός νόμου;

-Εννοούσα ότι δεν θα κερδίσουν εκλογές εάν δεν ψηφίζαν υπέρ της ανεξαρτησίας, ο κόσμος είναι μαζί μου και γνώριζα ότι δεν μπορούσαν να κερδίσουν τις εκλογές. Αυτό τους μετέφερα.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=12.02

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 3.15

CG= ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

Ο Οζγκέρ Οζγκιούρ και ο Αλπάϋ Τουρτουραν πήραν μέρος σε εκείνο το δείπνο.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 17

ΑΡΧΙΖΕΙ= 31.54

[«We were opposing the declaration of the Turkish Republic of Northern Cyprus. We thought that meant partition and we did not want it. The declaration took place of the fifteenth of November 1983. On the fourteenth of November in the evening Denktash invited us to his palace and said to us tomorrow we declaring the independence of TRNC and that there is a majority for that but those parties who refused to say yes to the declaration cannot expect to function under the new state.

-It was a direct treat.

-Yes it was a direct treat.

-What do you think he would have done, I remember the vote was unanimous.

-We found that he would close down the party. That's what he said. I mean the parties which would say no cannot expect to function under the new republic. This was very open and very clear. And he meant to say that if you say no soon after the republic is declared your party would close down. It was about midnight when he told this and we went to the party, I asked the Central Committee to convene and we sat down and discussed the situation until 4, 5 o'clock in the morning. At the end of the day with 16 votes for and 14 votes against the CC decided that we should say yes to the declaration. There was a difference of two votes.

-And the rational was... because of the treat.

-Of the treat. We could not afford the party to be closed down. Id the party were to be closed down than we would have found it very difficult to form another party.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 34.36

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 2.40

CG=OZΓKER OZΓKIOYP

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Ήμασταν εναντίον της ανακήρυξης της Τουρκικής Δημοκρατίας της Βορείου Κύπρου. Θεωρούσαμε ότι αυτό σήμαινε διχοτόμηση και δεν την θέλαμε. Η ανακήρυξη πραγματοποιήθηκε στις 15 Νοεμβρίου, 1983. Στις 14 Νοεμβρίου το βράδυ ο Ντενκτάς μας κάλεσε στο παλάτι του κι μας είπε ότι την επομένη θα ανακήρυττε την ΤΔΒΚ και ότι είχε την πλειοψηφία, αλλά τα κόμματα που θα έλεγαν όχι δεν πρέπει να αναμένουν ότι θα λειτουργούσαν στο νέο κράτος.

-Ήταν μια άμεση απειλή.

-Μάλιστα, ήταν μια άμεση απειλή.

-Τι νομίζατε ότι θα έκανε; Θυμάμαι ότι η απόφαση ήταν ομόφωνη.

-Ανακαλύψαμε ότι θα έκλεινε το κόμμα. Αυτό είπε. Ότι τα κόμματα που θα έλεγαν όχι δεν θα λειτουργούν στη νέα δημοκρατία. Αυτό ήταν καθαρό. Και εννοούσε ότι αν λέγαμε όχι, αμέσως μετά την ανακήρυξη, το κόμμα θα έκλεινε. Ήταν περίπου μεσάνυκτα όταν μας είπε αυτά τα πράγματα πήγαμε στα γραφεία του κόμματος. Κάλεσα την Κεντρική Επιτροπή σε συνεδρία όπου συζητήσαμε την κατάσταση έως τις 4, 5 το πρωί. ΣΤ τέλος, με 16 υπέρ και 14 κατά η ΚΕ αποφάσισε να πεί ναι

στην ανακήρυξη. Υπήρχε
διαφορά δύο ψήφων.
-Και το σκεπτικό ήταν η απειλή;
-Η απειλή. Δεν μπορούσαμε να
αφήσουμε να κλείσει το κόμμα.
Αν έκλεινε, τότε θα ήταν πολύ
δύσκολο να ιδρύσουμε άλλο.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 18

ΑΡΧΙΖΕΙ=5.26

[“A week before the declaration of UDI we decided with overwhelming majority to oppose the declaration. At the last moment Mr D invited to a dinner, on the 14th.

-Did he say why he had invited you to a dinner? Did you know why you were going there?

-No, we were not sure about anything and when we went there we found out that he was not sure even him. Anyone coming into the room he would ask “did the crypto arrive?” At last the crypto arrived, from Ankara of course and he read the telex message and we heard that they were declaring a state, independence.

- So the telex was the green line from Ankara to go ahead.

-Yes. The green line or direction. For us it is a direction. We of course felt humiliated, suppressed, because, later in his speech he said that if anybody opposed this there will be no place for them in the community. When we left the dinner some of our colleagues went to the Turkish embassy, then those men planted in the party revealed that they worked before with the Turkish embassy and the ambassador told them that he will always be at their service all night. They went there they discussed the situation and they wanted to protect the constitution and not to oppose the declaration. Then we went to my party’s offices and we discussed the position. I saw that all my friends were very much afraid of the situation, even about their fate. Some were afraid of arrests, everything. Because the ambassador told them that anybody who opposes will not have a place in the administration. What did they mean, in the administration or in the

community, there were two threats. Somebody said that Denktash was very serious and that he would do everything to catch us. This is very obvious threat and it was in the atmosphere and under these circumstances we couldn't decide. The day after we went to our office in the House and we met again. And when we heard that the CTP would say yes, I became one of the two opposing votes in the House.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=9.20

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=3.54

CG= ΑΛΠΑΪ ΤΟΥΡΤΟΥΡΑΝ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Μια εβδομάδα πριν την μονομερή ανακήρυξη αποφασίσαμε με συντριπτική πλειοψηφία να εναντιωθούμε. Την τελευταία στιγμή μας κάλεσε σε δείπνο στις 14.

-Σας είπε γιατί σας είχε καλέσει;

Γνωρίζατε γιατί πηγαίνατε εκεί;

-Όχι, δεν ήμασταν σίγουροι για τίποτα και όταν πήγαμε εκεί ανακαλύψαμε ότι ούτε ο ίδιος ήταν σίγουρος. Όποιος ερχόταν στο χώρο του δείπνου τον ρωτούσε αν είχε φτάσει το κρυπτογραφημένο μήνυμα.

Τελικά το κρυπτογράφημα έφτασε από την Άγκυρα βέβαια και διάβασε το μήνυμα και έτσι μάθαμε ότι θα ανακήρυγτε ανεξαρτησία.

-Το μήνυμα λοιπόν ήταν το πράσινο φως από την Άγκυρα;

-Ναι. Το πράσινο φως ή η εντολή. Για μας ήταν εντολή. Αισθανθήκαμε βέβαια ότι εξευτελιστήκαμε,

καταπιεστήκαμε, διότι αργότερα

στην ομιλία του είπε ότι όποιος φέρει αντίρρηση δεν θα έχει θέση στην κοινότητα. Όταν φύγαμε, ορισμένοι από εμάς πήγαν στην Τουρκική πρεσβεία. Τότε εκείνοι που είχε τοποθετήσει (ο Ντενκτάς) στο κόμμα αποκάλυψαν ότι είχαν συνεργαστεί πριν με την Τουρκική πρεσβεία και ότι ο πρέσβης τους είπε ότι θα ήταν στην διάθεση τους όλο το βράδυ. Πήγαν εκεί συζήτησαν την κατάσταση και είπαν ότι ήθελαν να προστατεύσουν το σύνταγμα και όχι να φέρουν την αντίρρηση την ανακύρηξη. Πήγαμε στη συνέχεια στο κόμμα για να εξετάσουμε την κατάσταση. Διαπίστωσα ότι όλοι οι φίλοι ήταν τρομοκρατημένοι, φοβόντουσαν ακόμα και για την τύχη τους. Μερικοί εξέφραζαν φόβους για συλλήψεις, τα πάντα. Διότι ο πρέσβης του είχε πει ότι όποιος φέρει αντίρρηση δεν θα έχει θέση στη διοίκηση. Τι εννοούσαν, στη διοίκηση ή στην κοινότητα; Κάποιος είπε ότι ο Ντενκτάς ήταν σοβαρός και θα έκανε το παν να μας πιάσει. Επρόκειτο για απειλή και κυκλοφορούσε στην ατμόσφαιρα και υπό τις συνθήκες αυτές δεν μπορούσαμε να αποφασίσουμε. Την επομένη πήγαμε στο γραφείο μας στη βουλή και

*συσκεφθήκαμε και πάλι. Και
όταν μάθαμε ότι το ΤΡΚ θα
έλεγε ναι, εγώ ήμουν ένας από
τις δύο ψήφους κατά.*

ΙΝΤΡΟ 5

Άρτια και καλυμμένο από κάθε πλευρά το πραξικόπημα του Ντενκτάς. Δεν άφησε τίποτα στην τύχη. Από νωρίς στις 14 Νοεμβρίου είχε αποκλείσει τα κατεχόμενα με την διακοπή της τηλεφωνίας προς τον έξω κόσμο και με το κλείσιμο των κατεχομένων λιμανιών και αεροδρομίων, αλλά και της διόδου στο Λήδρα Πάλας. Άνθρωποι του όργωσαν τα κατεχόμενα και επιστράτευαν τους υποστηρικτές του σε δήθεν αυθόρμητες εκδηλώσεις υποστήριξης που σημειώθηκαν από νωρίς το πρωί στις 15 Νοεμβρίου, μετά το αποκορύφωμα του πραξικοπήματος στη λεγόμενη νομοθετική συνέλευση της λεγόμενη Τουρκικής Ομόσπονδης Πολιτείας της Κύπρου.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ 5:

Η «ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ» ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

ΒΙΝΤΕΟ 5

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 20

ΑΡΧΙΖΕΙ=18.25

[«Την επομένη του μυστικού δείπνου στο παλάτι του με την υιοθέτηση από την ψευδοβουλή ομόφωνα της διακήρυξης περί δήθεν ανεξαρτησίας. Στις 16 Νοεμβρίου, την επομένη δηλαδή, Ο Ντενκτάς κουβάλησε τους οπαδούς του στο σημείο αυτό για να δείξει λαϊκή υποστήριξη στην ανακήρυξη του ψευδοκράτους.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=18.44

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=0.19

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 19

ΑΡΧΙΖΕΙ=7.26

Εχουμε συγκαλέσει αυτή την έκτακτη σύνοδο για να αξιολογήσουμε

την απόφαση που έχουμε πάρει για το μέλλον μας. Ο αξιότιμος

κύριος πρόεδρος τιμά με την παρουσία του τη βουλή μας.

-Είμαστε αποφασισμένοι να διατηρήσουμε την βόρεια Κύπρο ως ανεξάρτητη και αδέσμευτη περιοχή με τρόπο που να υπηρετεί την ειρήνη και ευημερία στον Κόσμο τη Μεσόγειο και την γύρω περιοχή. Κάτω από το φως των πραγματικοτήτων και δυσκολιών των πιο πάνω πεποιθήσεων, ως μεταφραστές της αναπότρεπτης και νόμιμης επιθυμίας και βούλησης του τουρκοκυπριακού λαού, ανακηρύσσουμε μπροστά από την ιστορία και όλη την ανθρωπότητα την ανακήρυξη της Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου ως ανεξάρτητου κράτους.

-Η πρόταση τίθεται σε ψήφισμα. Παρακαλώ όπως ψηφίσετε όρθιοι

αυτή την ιστορική απόφαση.

Αποδοχή... Ολοι...

Απορρίπτουν...

Καμιά αρνητική ψήφος...

Αναποφάσιστοι... Δεν υπάρχουν.

Η απόφαση λήφθηκε ομόφωνα.

-Αξιότιμοι φίλοι...

Ο ενθουσιασμός μας είναι μεγάλος.

Η πορεία που αρχίσαμε είναι μια ευτυχισμένη πορεία όπως αρμόζει στην ανθρωπότητα.

Είναι μια πορεία η οποία περιμένει από εμάς μεγάλη αυταπάρνηση.

Σε αυτή την μεγάλη εγχείρηση εσείς είστε οι γιατροί...

Εσείς είστε οι εκπρόσωποι του ηρωικού λαού που μπορείτε να τον ενώσετε σε μια τέτοια στιγμή. Σας εκφράζω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες.

Αυτή την ιστορική μέρα θέλουμε να πιστεύουμε ότι η μητέρα πατρίδα

κοιτάζοντας αυτό το τοπίο, αυτόν τον ενθουσιασμό, θα εκτιμήσει ότι αυτό το βήμα είναι αναπόφευκτο.

Εξ ονόματος ολόκληρου του λαού μας προσδοκούμε από την μητέρα πατρίδα κατανόηση, στήριξη και αναγνώριση.

Ευχόμαστε με τη στήριξη της να ανοίξουν οι δρόμοι προς τη συμφιλίωση και την ειρήνη.

Δίνουμε και πάλι την ειλικρινή μας υπόσχεση μας στον κόσμο και ιδίως στην μητέρα πατρίδα ότι σε αυτή την πορεία θα πράξουμε όλα όσα απαιτούνται.

Αυτή την ευτυχισμένη μέρα συγχαίρω και πάλι ειλικρινώς όλους σας και εύχομαι να είναι καλορίζικη και ευοίωνη για τον λαό μας.

-Πρόεδρος Ντενκτάς, πρόεδρος Ντενκτάς...

-... για να αφήσετε ένα καλύτερο μέλλον σε αυτούς που θα έρθουν μετά από εσάς πρέπει να είστε ψυχολογικά έτοιμοι για κάθε αυτοθυσία. Πόσο ευτυχής που μπορώ να λέω ότι είμαι Τούρκος. Πόσο ευτυχής για την Τουρκική Δημοκρατία Βορείου Κύπρου...

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=11.54

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 4.28

INTPO 6

Το Τουρκικό πραξικόπημα προκάλεσε έντονες αντιδράσεις διεθνώς. Η ανακήρυξη Τουρκικού ψευδοκράτους στις κατεχόμενες περιοχές προκάλεσε τρόμο, καθώς δημιουργούσε ένα ιδιαίτερα επικίνδυνο προηγούμενο για όσες χώρες είχαν μειονότητες. Η προοπτική αποσχιστικών κινήσεων στα πρότυπα του τουρκικού πραξικοπήματος προκαλούσε δέος.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ 6:

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΤΟ ΣΚΑΜΝΙ

ΒΙΝΤΕΟ 6

Οι αντιδράσεις άρχισαν από την ίδια την Κύπρο. Το ίδιο πρωινό στις 15 Νοεμβρίου, μόλις έγινε γνωστό το τουρκικό εγχείρημα, χιλιάδες νέοι ξεχύθηκαν στους δρόμους για να καταδικάσουν το πραξικόπημα του Ντενκτάς.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ ΑΠΟ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ

Μέσα στις επόμενες ημέρες συνεδρίασε το Εθνικό Συμβούλιο για να εξετάσει την κατάσταση και να αποφασίσει τρόπους αντιμετώπισης της τουρκικής ενέργειας.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 21

ΑΡΧΙΖΕΙ=15.24

[«-Εγώ το έμαθα στις 9.30 το πρωί μου τηλεφώνησε ο Υπάτος Αρμοστής της Βρετανίας ο Τζών Ουίλμπερφορς, ότι έχουμε πληροφορίες ότι ο Ντενκτάς και η ψευδοβουλή μόλις έχει ανακηρύξει ανεξάρτητο κράτος και έχουν κλείσει και το οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας. Και έφυγα για το Λονδίνο και έφθασα την επαύριον και πήγα κατευθείαν στα ΗΕ όπου είχε κανονιστεί ένα ραντεβού με τον Βρετανό Μόνιμο Αντιπρόσωπο ο οποίος χωρίς συνεννόηση είχε ζητήσει άμεση σύγκληση του ΣΑ και δεύτερο είχε κυκλοφορήσει και ψήφισμα σε εκτύπωση μπλε χρώματος που σημαίνει ότι απλώς πρέπει να κατατεθεί για να ψηφιστεί, ότι δεν θα γινόταν καμία συζήτηση στο ΣΑ. Όταν διάβασα το κείμενο, του λέω αυτό δεν είναι ψήφισμα που μας ικανοποιεί, αυτό είναι μια απλή επίπληξη εμείς θέλουμε και καταδίκη και πολλά άλλα. Μου λέει τι ακριβώς έχετε υπόψη έβγαλα από τον χαρτοφύλακα μου αυτό που έγραψα στο αεροπλάνο τι περίπου θα περιείχε το ψήφισμα. Και του έδωσα. Το κοίταξε και τον είδα κάπως ταραγμένο και λέει, δεν μπορεί να περάσει αυτό το ψήφισμα, μάλιστα πιστεύω ότι οι ΗΠΑ θα ασκήσουν το δικαίωμα του βέτο αν το παρουσιάσετε αυτό. Μιλάτε για τον εαυτό σας, άστε και θα κανονίσουμε με τους Αμερικανούς. 18.00 Αρχίσαμε τη δουλειά και βασικά το ψήφισμα το πήραμε όπως το γράψαμε και όχι μόνο καταδικάζεται αλλά χαρακτηρίζεται και ανύπαρκτο, παράνομο

κλπ. Ήταν ένα πολύ γεροδεμένο ψήφισμα το οποίο ήταν ασπίς και δόρυ της Κυπριακής εξωτερικής πολιτικής και για άμυνα της ΚΔ.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=18.30

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=2.54

CG= ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ

Ο Ντενκτάς απορρίπτει ότι το πραξικόπημα του συνιστούσε μονομερή ενέργεια, UDI, όπως αναφέρεται στη διεθνή διπλωματία, Unilateral Declaration of Independence, Μονομερής Ανακήρυξη Ανεξαρτησίας.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 21

ΑΡΧΙΖΕΙ=18.54

[«It is not UDI, I challenge that. UDI is breaking away from a legitimate state. UDI is more appropriate with what Makarios did. He broke away from an international set up partnership state by force of arms. But he managed, because he served the Americans and the British to save the title of the government of Cyprus and therefore we lost the chance. We were thrown out of the state, we were left stateless for 20 years, I mean this has to be understood. 19.38 UDI therefore is an expression that fits what the G/C did, don't use UDI with me.

After the declaration I was taken to the SC. I went through the five separately. The five permanent members telling them 'You are angry that I have done this. Don't be angry, please use it wisely, use in order to motivate the G/C side to come to the table and treat us as an equal, to stop thinking that we are a minority and we shall accept G/C to be the government of all. Use it like that. I am not asking you to recognize me, I am asking you to tell the G/C side, we don't like it, we condemn it even but you cannot leave the T/C people without a state for ever. There is a chance of this being recognized, give them this fear so that they come to the table'. They didn't listen to me, they condemn us outright, they said we recognize only one government it was again the British leading the way so, we lost that chance. But today, is

Cristofias at the negotiating table talking 1977, 1979? Because of the Kosova fear TRNC had likelihood, a chance of being recognized if there was no settlement. So I was right in saying that the declaration of TRNC could be used should be used as a motivating factor for equating the odds at the table.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=22.39

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=3.45

CG= ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Δεν πρόκειται για UDI, δεν το δέχομαι αυτό. UDI είναι απόσχιση από ένα νόμιμο κράτος. Το UDI είναι περισσότερο κατάλληλο για όσα έκανε ο Μακάριος. Αποσχίστηκε από μια διεθνή διευθέτηση για ένα συναιτηρικό κράτος με τη βία των όπλων. Και το κατόρθωσε επειδή εξυπηρετούσε τους Βρετανούς και τους Αμερικανούς να περισώσουν τον τίτλο της κυβέρνησης της Κύπρου και έτσι χάσαμε την υπόθεση μας. Εκδιωχθήκαμε από το κράτος, μας άφησαν χωρίς κράτος για 20 χρόνια και αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό. Το UDI, συνεπώς είναι μια έκφραση που ταιριάζει σε αυτό που έκαναν οι Ε/Κ, μην χρησιμοποιείτε το UDI με εμένα. Μετά την ανακήρυξη με πήραν στο ΣΑ. Είδα τους πέντε (μόνιμους) ένα προς ένα και τους είπα: 'Θυμώσατε για αυτό που έκανα, παρακαλώ μην θυμώνετε, χρησιμοποιήστε το

συνετά για να υποκινήσετε τους Ε/Κ να προσέλθουν στο τραπέζι των συνομιλιών και να μας αντιμετωπίσουν ως ίσους, να σταματήσουν να μας θεωρούν μειονότητα και να δεχτούμε την Ε/Κ κυβέρνηση ως την κυβέρνηση όλων. Χρησιμοποιείστε το έτσι. Δεν σας ζητώ να με αναγνωρίσετε, σας ζητώ να πείτε στους Ε/Κ ότι δεν σας αρέσει, ότι το καταδικάζετε ακόμα, αλλά δεν μπορείτε να αφήσετε τον Τ/Κ λαό χωρίς κράτος για πάντα. Υπάρχει περίπτωση να αναγνωρισθεί, δώστε τους αυτό τον φόβο ώστε να αναγκαστούν να προσέλθουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Δεν με άκουσαν, μας καταδίκασαν, είπαν ότι αναγνωρίζουν μόνο την κυβέρνηση και ήταν πάλι οι Βρετανοί που ηγήθηκαν της προσπάθειας αυτής και έτσι χάσαμε την ευκαιρία. Σήμερα όμως ο Χριστόφια διαπραγματεύεται στο τραπέζι τις συμφωνίες του 77 και του 79; Λόγω του φόβου του Κόσοβο, η ΤΔΒΚ έχει μια πιθανότητα αναγνώρισης αν δεν υπάρξει διευθέτηση. Ήμουν συνεπώς σωστός όταν έλεγαν ότι η διακήρυξη της ΤΔΒΚ θα έπρεπε να αξιοποιηθεί ως παράγων που να υποκινήσει

*εξίσωσης των πιθανοτήτων στις
διαπραγματεύσεις.*

Στις 18 Νοεμβρίου το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ενέκρινε το ψήφισμα 541 με το οποίο καταδικάζεται η τουρκική ενέργεια, χαρακτηρίζει το ψευδοκράτος παράνομο και νομικά ανύπαρκτο και καλεί όλα τα μέλη του διεθνούς οργανισμού να μην το αναγνωρίσουν. Στόχος των Βρετανών καταθέτοντας το δικό τους ψήφισμα, ήταν να αποτρέψουν αυτό το ενδεχόμενο.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 22

ΑΡΧΙΖΕΙ=19.53

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=21.20

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=1.27

CG=ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ

INTRO 7

Είναι προφανές ότι το επιχείρημα του Ντενκτάς ότι η ανακήρυξη του ψευδοκράτους ήταν δήθεν αναγκαία επειδή οι Ε/Κ και ειδικά ο Σπύρος Κυπριανού δεν ήθελαν την ομοσπονδία, ήταν απλό πρόσχημα. Οι συμφωνίες κορυφής του 77 και του 79, τον διαψεύδουν.

Το καθιστούσε λοιπόν τόσο αναγκαίο να εκδηλωθεί το πραξικόπημα του εκείνη τη χρονική στιγμή; Όταν μάλιστα ο ΓΓ είχε επιδώσει κιόλας τις επιστολές του για την πρόθεση του να εμπλακεί προσωπικά στην έναρξη μιας νέας διαδικασίας.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ 7:

ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΟΥ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΒΙΝΤΕΟ 7

Το βέβαιο είναι ότι ο Ντενκτάς οραματιζόταν πάντα ένα τουρκικό κράτος στην Κύπρο. Και το όραμα αυτό αποτυπώνεται στα στάδια από τα οποία οδήγησε τους Τ/Κ από την δεκαετία του πενήντα. Τον Απρίλιο του 1943 ο Φαζήλ Κουτσιούκ ιδρύει με την ενθάρρυνση των Βρετανών το

Σύνδεσμο της «Τουρκικής Μειονότητας της Κύπρου», γνωστού ως ΚΑΤΑΚ. Το 1958 ο Ντενκτάς ιδρύει την ΤΜΤ. Μετά την ανεξαρτησία και την εκδήλωση της ντενκτασικής ανταρσίας κατά του κράτους, η Τ/Κ ηγεσία ιδρύει τη λεγόμενη Γενική Επιτροπή, η οποία ήταν η εκτελεστική εξουσία στα ελεγχόμενα από την ΤΜΤ Τ/Κ γκέτο. Στις 28 Δεκεμβρίου το 1967 αναβαθμίζουν την Γενική Επιτροπή σε «Προσωρινή Τ/Κ Διοίκηση». Στις 18 Ιουλίου 1970, το προσωρινή αποβάλλεται και μένει η «Τ/Κ Αυτόνομη Διοίκηση». Και στις 13 Φεβρουαρίου 1975, ιδρύεται η λεγόμενη Τουρκική Ομόσπονδη Πολιτεία της Κύπρου. Φαίνεται λοιπόν να έχει προσχεδιαστεί η ίδρυση του ψευδοκράτους σε ανυποψίαστες εποχές. Γεγονός που επιβεβαιώνεται και από έγγραφα που βρέθηκαν στα γραφεία Τ/Κ υπουργών μετά την εξέγερση τους το 1964, τα οποία και είχαν κατατεθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Σε αυτά αναφέρονται μεταξύ άλλων και τα εξής:

«Αποδεχθήκαμε τις συμφωνίες Ζυρίχης Λονδίνου ως προσωρινό στάδιο και για αυτό τις υπογράψαμε. Εάν δεν ήταν ένα προσωρινό στάδιο αλλά η οριστική συμφωνία δεν την αποδεχόμασταν. Θα παρατείναμε την περίοδο των συγκρούσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων και θα ζητούσαμε από τα Ηνωμένα Έθνη τη διχοτόμηση».

Σε άλλο σημείο των εγγράφων αναφέρεται και το εξής:

«Στην περίπτωση που οι Έλληνες επίσημα εγκαταλείψουν το σύνταγμα ή προσπαθήσουν να το αναθεωρήσουν, μόνο ένα πράγμα, κατά την άποψη μας θα πρέπει να πράξει η Τουρκική κοινότητα. Να πάρει τις τύχες της στα χέρια της, ιδρύοντας μια κυπριακή Δημοκρατία έξω από τις συμφωνίες της Ζυρίχης και σύμφωνα με το αξίωμα 'όταν το εμπόδιο παραμεριστεί μπορείς να καταφύγεις στο απαγορευμένο'»

Παρόλα αυτά, το ερώτημα παραμένει: Γιατι οι Τούρκοι επέλεξαν εκείνη στη συγκεκριμένη χρονική συγκυρία;

Ο Νιαζί Γκιζιλκιουρεκ πιστεύει ότι ο Ντενκτάς δεν έπαψε να προετοιμάζει την κατάσταση για την ανακύρξη του ψευδοκράτους.

ΣΑΟΥΝΤΑ ΑΠ 23

ΑΡΧΙΖΕΙ=28.35

[«Το άλλο είναι ότι μετά από αυτές τις προετοιμασίες έπεσε μια άλλη προετοιμασία στην Τουρκία. Είχαμε το πραξικόπημα του 1980, αμέσως μετά το 1981 η αντιπολίτευση είχε για πρώτη φορά κερδίσει τις εκλογές και είχε τη δύναμη να σχηματίσει κυβέρνηση υπό τον Αλπάϋ Τουρντουράν, με τον Οζκέρ Οζκιούρ και τον Κονούκ. Εκείνη τη στιγμή το στρατιωτικό καθεστώς της Τουρκίας είχε κάνει μια παρέμβαση στα εσωτερικά της Τ/Κ κοινότητας και απέτρεψε αυτή τη δυνατότητα λέγοντας ότι εσείς είστε αντινατοϊκές δυνάμεις της Κύπρου και δεν μπορούμε να σας δεχτούμε να κάνετε κυβέρνηση. Άρα έβλεπε ότι σιγά σιγά υπήρχε μια απειλή από την αντιπολίτευση κατά του. Έφευγε το στρατιωτικό καθεστώς του 80, είχαν γίνει οι πρώτες εκλογές στην Τουρκία και θεωρούσαν ότι σε μια στιγμή που έφευγε η προηγούμενη κυβέρνηση και η νέα κυβέρνηση δεν είχε ακόμα αναλάβει καθήκοντα, σίγουρα ήταν μια καλή ευκαιρία για να προστατευθεί η Τουρκική κυβέρνηση. Και μάλιστα ο Τουργκούτ Οζάλ ήταν αυτός που είχε κερδίσει τις εκλογές και είχε κάνει μεγάλο παράπονο γιατί είπε, βρήκα αυτό το baby στα χέρια μου Το άλλο πολύ σημαντικό όμως και νομίζω ότι είναι εξίσου σημαντικό και πρέπει να τονιστεί είναι το γεγονός ότι ο κ. Ντενκτάς δεν μπορούσε ξανά να εκλεγεί ως πρόεδρος του κράτους, της Τ/Κ κοινότητας, γιατί το σύνταγμα του ομόσπονδου κράτους επέτρεπε μόνο δύο θητείες προέδρου, του Τ/Κ ηγέτη να ασκεί προεδρία και αυτό νομίζω είναι ένας από τους βασικούς λόγους που έχουν δεχτεί οι Τούρκοι γραφειοκράτες την ανακήρυξη του κράτους γιατί ο Ντενκτάς ως μόνιμος άνθρωπος εμπιστοσύνης έπρεπε να κρατηθεί στην εξουσία. Πρέπει να πω ότι μαρτυρία για αυτό υπάρχει, πρόσφατα οκ. Ιλτέρ Τουρκμέν έγραψε στη Χουριέτ ο ίδιος ήταν τότε υπουργός εξωτερικών της Τουρκίας με ξεκάθαρο τρόπο είπε κ. Ντενκτάς μη ξεχνάς ότι

ανακηρύξαμε αυτό το κράτος για να σας κρατήσουμε εσάς στην εξουσία.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=30.56

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=2.21

CG= ΝΙΑΖΙ ΓΚΙΖΙΛΚΙΟΥΡΕΚ

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 24

ΑΡΧΙΖΕΙ=36.48

[«Η Τουρκία είχε, όπως σας είπα σχεδιασμένο αυτό το πράγμα, δεν ήταν κάτι που ήλθε εκείνη τη στιγμή. Ήταν θέμα να καθορίσουν τον χρόνο. Αν δηλαδή οι πρωτοβουλίες αποτύγχαναν, κάποια στιγμή θα το έκαναν Εκείνοι ξεκίνησαν από το 75 και ανακήρυξαν την ομόσπονδη πολιτεία Αυτή ανακήρυξη του 75 έδιδε το μήνυμα ότι θα ακολουθούσε και το πάρα κάτω ήταν λογικό αυτό το πράμα. Ίσως εκείνη τη στιγμή να εθέωρησαν ότι επειδή είχε απορριφθεί μια σημαντική πρωτοβουλία του διεθνούς οργανισμού και υπήρχε ένα αρνητικό κλίμα για τον πρόεδρο εσωτερικά – παραιτήθηκε ο υπουργός του των εξωτερικών- ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ ωρύονταν πραγματικά τότε, δηλαδή επί μέρες ολόκληρες έχω πάνω τα αποκόμματα τον τύπο όλο εκείνης της εποχής, μιλούμε για 30-40 μέρες πήγαινε αυτή ιστορία και το διεθνές κλίμα μετά την απόρριψη και την αντίδραση των δύο μεγάλων κομμάτων τότε, θεώρησαν ίσως οι Τούρκοι ότι θα τους εβοηθούσε. Απομονώθηκε εσωτερικά ο Σπύρος Κυπριανού.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 35.28

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=1,20

CG= ΝΙΚΟΣ ΡΟΛΑΝΔΗΣ

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 25

ΑΡΧΙΖΕΙ=14.14

*[«Η ανακήρυξη του ομόσπονδου κράτους εδήλωνε ότι η Τ/Κ επιθυμεί τη λύση με βάση την ομοσπονδία και ότι αυτοί ήδη ιδρύουν το κομμάτι εκείνο που θα είναι μέρος της ομοσπονδίας, το Τ/Κ μέρος αν θέλετε της ομοσπονδίας.
-Και γινόταν αποδεκτό από τη διεθνή κοινότητα.*

-Και αυτό είχε αρκετή υποστήριξη δύο χρόνια μετά, ακριβώς δύο χρόνια μετά αναγνωρίστηκε στην πρώτη συμφωνία υψηλού επιπέδου ότι η λύση θα βασίζεται πάνω σε ένα ομοσπονδιακό πολίτευμα και είχε κάποια στοιχεία που αργότερα μετεφράστηκαν στο δικοινοτικό διζωνικό κράτος.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=15.04

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=0.50

CG= ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ

INTRO 8

Όταν πέρασε ο πρώτος ενθουσιασμός και παραμερίστηκαν οι εθνικιστικές εξάρσεις, η πραγματικότητα που αντιμετώπισαν οι Τ/Κ δεν ήταν και πολύ ελκυστική. Πολλοί μάλιστα το μετάνιωσαν καθώς ένωσαν εγκλωβισμένοι σε αδιέξοδες επιλογές. Το ψευδοκράτος αποδείχτηκε παγίδα στημένη από την Άγκυρα και τον Ντενκτάς και στην οποία πιάστηκαν οι Τ/Κ. Και καθιστούσε βέβαια την έξοδο από τα αδιέξοδα, προβληματική.

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΝΤΕΟ 8:

ΣΤΗ ΦΑΚΑ ΤΟΥ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΒΙΝΤΕΟ 8

Οι πρώτοι που πιάστηκαν στη φάκα του Ντενκτάς ήταν οι ηγέτες των κομμάτων της αντιπολίτευσης. Υποχρεώθηκαν να ενδώσουν στον εκβιασμό του Ντενκτάς στο αμαρτωλό εκείνο δείπνο της δεκάτης τετάρτης του Νιόμβρη.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 26

ΑΡΧΙΖΕΙ= 12.03

[«-Yes. Well, I am telling you, if they I had intended this as a blackmail , what sort of gentlemen were they to submit to blackmail next morning and vote for the republic.

-Why do you think they did it?

-I think they saw the public opinion. Because that morning about ten thousand people gathered outside the Parliament, we had messengers that night to all the villages, that tomorrow there is going to be a very important announcement by

Denktash and you all come to Nicosia. If not 10,000, 5,000, very big crowd, very joyful crowd shouting for independence. So they saw that and they decided that voting for it was OK. But they were double face because when we prepared the constitution and put to the referendum they went all around Cyprus saying don't vote for it. In spite of that we got about 70% I think voting for it.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=13.19

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.16

CG= ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ

Να σας πω, εάν το εννοούσα ως εκβιασμό, τι είδους άνθρωποι είναι που θα ενέδιδαν στον εκβιασμό το επόμενο πρωί και να ψήφιζαν υπέρ της ανεξαρτησίας;

-Γιατι νομίζετε ότι το έκαναν;

-Νομίζω ότι είδαν την κοινή γνώμη. Διότι το πρωινό περίπου 10,000 άνθρωποι συγκεντρώθηκαν έξω από τη βουλή, είχαμε στείλει το βράδυ ανθρώπους σε όλα τα χωριά για να ανακοινώσουν ότι την επομένη θα υπήρχε μια σημαντική ανακοίνωση από τον Ντενκτάς και έπρεπε να έλθουν όλοι στη Λευκωσία. Εάν δεν ήταν 10,000, 5,000, ένα μεγάλο πλήθος, πολύ ενθουσιώδες πλήθος ζητωκραυγάζοντας για την ανεξαρτησία. Τα είδαν όλα αυτά και αποφάσισαν να υποστηρίξουν. Ήταν όμως διπλοπρόσωποι διότι όταν ετοιμάσαμε το σύνταγμα και το θέσαμε σε δημοψήφισμα,

πήγαιναν σε όλη την Κύπρο
καλώντας τον κόσμο να μην το
ψηφίσει. Παρόλα αυτά πήραμε
70%.

Από τον τάφο ο Οζγκέρ Οζγκιούρ φωνάζει ότι η απόφαση
του κόμματος του, του κόμματος του οποίου ηγείται σήμερα
ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, ήταν λάθος.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 27

ΑΡΧΙΖΕΙ= 34.40

[«Now I think, after all these, after what we have gone through, after all these years, if I had a trail of thought in those days of I think today the CTP should have said no to the declaration of independence. And come what may, the party could have been closed down but that would have been a very honourable stand for CTP if we had said no.

-Do you think that developments since then as a result of such a stand could have been different?

-I think so.

-I what way, how?

-Well, of course the CTP would try to organize itself again and because it would have said no it would come out against partition and division and so on and the CTP would not have conform, in the long run to the regime. Because what I see now Mr. Talat and Mr. Soyer are going along with what it is being told to them form Ankara. They are not firm enough. They say they want the reunification of Cyprus and so on, but they don't do enough for this I think.

-Could they have done that?

-Well, if we had said no the declaration of TRNC I think these people, the present leadership of the CTP would not have found it so easy to conform today with the wishes of Ankara.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 37.03

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 2.23

CG= ΟΖΓΚΕΡ ΟΖΚΙΟΥΡ

ΥΠΟΤΙΛΟΙ:

Τώρα πιστεύω, ύστερα από όλα αυτά, από όσα περάσαμε ύστερα από όλα αυτά τα χρόνια, πιστεύω ότι το ΡΤΚ έπρεπε να πει όχι στην ανακήρυξη ανεξαρτησίας, ότι και να συνέβαινε μετά, ίσως το κόμμα τα το έκλειναν, θα ήταν όμως μια έντιμη θέση να λέγαμε όχι.

-Νομίζετε ότι οι εξελίξεις από τότε θα ήταν διαφορετικές αν λέγατε όχι;

-Έτσι πιστεύω.

-Πως;

-Βεβαίως το ΤΡΚ θα προσπαθούσε να αναδιοργανωθεί και επειδή θα έλεγε όχι, θα έλεγε όχι και στη διχοτόμηση και την διαίρεση και συνεπώς το κόμμα δεν θα ευθυγραμμιζόταν

μακροπρόθεσμα με το καθεστώς. Διότι από ότι βλέπω σήμερα ο κ. Ταλάτ και ο κ. Σογιέρ συμμορφώνονται με όσα τους υποδεικνύουν από την Άγκυρα. Δεν είναι αποφασιστικοί. Λένε ότι θέλουν την επανένωση της Κύπρου αλλά δεν κάνουν και τίποτα.

-Μπορούσαν να το κάνουν;

-Αν λέγαμε όχι στην ανακήρυξη της ΤΔΒΚ πιστεύω ότι αυτοί οι άνθρωποι, δεν θα ήταν τόσο εύκολο για τη σημερινή ηγεσία του ΡΤΚ να συμμορφώνονται με τις βουλές της Άγκυρας.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 28

ΑΡΧΙΖΕΙ=10.39

[«It never helped the solution of the Cyprus problem. It created additional problems. The TFSC was there and could do everything for our daily business. So the declaration became now a sovereignty problem and this is the main obstacle for the solution of the Cyprus problem.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 11.05

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 0.26

CG= ΑΠΛΑΨ ΤΟΥΡΤΟΥΡΑΝ

ΥΠΟΤΙΛΟΙ:

Ποτέ δεν συνέβαλε στη λύση του Κυπριακού. Δημιούργησε πρόσθετα προβλήματα. Η Τουρκική Ομόσπονδη Πολιτεία ήταν εκεί και μπορούσε να καλύψει όλες τις καθημερινές μας ανάγκες. Η ανακήρυξη μετατράπηκε σε θέμα κυριαρχίας και αυτό είναι το κύριο εμπόδιο στην επίλυση του Κυπριακού.

Ο Ντενκτάς έχει άλλη άποψη. Αν δεν πέτυχε το εγχείρημα του, υποστηρίζει, ευθύνεται η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία με την ένταξη της Κύπρου έχει περιπλέξει τα πράγματα.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 29

ΑΡΧΙΖΕΙ= 26.38

[«-Even so, the fact remains the declaration has not contributed in finding a solution to the Cyprus problem. If anything, it has complicated things.

-No. It has stopped G/C side from completing the circle of its national aim, which was first Cyprus, a Greek Cyprus, people, the G/C are the people of Cyprus, one people, right of self determination, enosis and finish with it. The declaration of TRNC and our defence of it for so long has stopped that cycle, with the Turkish guarantee of course, has stopped that cycle. It is still that which prevents Cyprus from becoming a Greek island directly by the declaration of enosis, or through

the EU. It was very wrong for the Turkish Cypriot side to say yes and for Turkey to say yes to the Annan plan because it was destroying one of the fundamental rights of rights of Turkey, which was Greco-Turkish balance over Cyprus. Cyprus cannot enter any place unless Turkey is also a member. That provision was destroyed by the Annan plan by amalgamating us with the G/C side and putting us into the EU. Once this was done T's rights would have been obliterated. And I don't know how Turkey said yes to it.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=28.21

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=1.43

CG=ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Έστω και έτσι, το γεγονός είναι ότι δεν έχει συμβάλει στην εξεύρεση λύσης στο Κυπριακό, Μάλιστα, περιέπλεξε τα πράγματα.

-Όχι. Παρεμπόδισε τους Ε/Κ να ολοκληρώσουν τον κύκλο των εθνικών τους επιδιώξεων, που ήταν πρώτα η Κύπρος, μια ελληνική Κύπρος, ο λαός, οι Ε/Κ είναι ο λαός της Κύπρου, ένας λαός, το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και ένωση και τελειώνουμε. Η ανακήρυξη της ΤΔΒΚ και η υπεράσπιση της για τόσα χρόνια σταμάτησε αυτό τον κύκλο, μαζί βέβαια με τις τουρκικές εγγυήσεις, σταμάτησαν τον κύκλο. Και αυτό είναι που εξακολουθεί να εμποδίζει την μετατροπή της Κύπρου σε ελληνικό νησί, άμεσα με ένωση, ή μέσω της ΕΕ. Ήταν λάθος των Τ/Κ και της Τουρκίας να πουν ναι στο σχέδιο Αναν

διότι κατ'στρεφε ένα από τα βασικά δικαιώματα της Τουρκίας, που ήταν η ελληνοτουρκική ισορροπία στην Κύπρο. Η Κύπρος δεν μπορεί να ενταχθεί πουθενά χωρίς να είναι μέλος και η Τουρκία. Αυτή η πρόνοια καταστράφηκε με το σχέδιο Ανάν με τη ενσωμάτωσή μας στην Ε/Κ πλευρά και την ένταξη μας στην ΕΕ. Μόλις θα συμβεί αυτό, τα δικαιώματα της Τουρκίας θα εξουδετερώνονταν. Και δεν ξέρω πως είπε το ναι η Τουρκία.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 30

ΑΡΧΙΖΕΙ=22.33

[«Η ανακήρυξη του ψευδοκράτους είχε διαμορφώσει και ψυχολογία και την πολιτική της Τουρκίας όσον αφορά το Κυπριακό. Δηλαδή άρχισε να βλέπει το Κυπριακό ότι υπήρχαν δύο κράτη τα οποία θα συμφωνούσαν σε μία ομοσπονδία. Και αυτό θα δείτε εξελεγκτικά με την επιμονή των Τούρκων υπήρξαν και μερική υιοθέτηση των απόψεων των Τούρκων στο θέμα της πολιτικής ισοτιμίας και άλλων στοιχείων τα οποία είναι βαρίδια σήμερα θα έλεγα στη διαπραγμάτευση και ήταν και προηγουμένως σε διάφορες φάσεις ένα βαρίδι πολλά βαρίδια που τείνουν να προσδιορίσουν τη μορφή της λύσης. Και πιστεύω ότι επειδή υπάρχει μια αναβάθμιση και υπάρχει μετά το 2004, για διάφορους λόγους πχ, στην Ισλαμική διάσκεψη, ενώ η Τουρκία σνόμπαρα την Ισλαμική Διάσκεψη για πάρα πολλά χρόνια και μάλιστα μπορώ να πω ότι στα πρώτα χρόνια είχαμε εμείς περισσότερη επιρροή στην Ισλαμική Διάσκεψη ενήργησε με μεγάλη μεθοδικότητα, κατόρθωσε να εκλέξει ένα Τούρκο πολίτη και πολύ διακεκριμένο ως ΓΓ ο οποίος ασκεί τουρκική πολιτική μέσα από την Ισλαμική Διάσκεψη και σιγά σιγά εκεί κτίζει, βλέπουμε από την μουσουλμανική κοινότητα της Κύπρου έχουμε με μια λαθροθηρία που έκανε ο κ. Γκιούλ στην

Κωνσταντινούπολη το να είναι η Τουρκική Πολιτεία της Κύπρου, δήθεν με την πρόφαση ότι αυτό αναφέρει το σχέδιο Ανάν Είναι γεγονός ότι έχουμε υποστεί κάποιες ζημιές εκεί, φυσικά κανένας δεν λέει ότι πρέπει να αναγνωριστεί αυτό το παράνομο και ανύπαρκτο κράτος, έχουμε προβλήματα στον ισλαμικό κόσμο διότι εκεί κέρδισαν την παράσταση οι Τούρκοι.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=25.33

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=3.00

CG=ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ

Το ερώτημα σήμερα εξακολουθεί να είναι αν άλλαξε οτιδήποτε για τους απλούς Τ/Κ. Αν σήμερα εξακολουθούν να ζούν σε παρωχημένα ντενκτασικά οράματα ή έχουν καταφέρει να ξεφύγουν τουλάχιστον από αυτά.

ΣΑΟΥΝΤ ΑΠ 31

ΑΡΧΙΖΕΙ=34.07

[«Η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας οδήγησε σε ένα ενθουσιασμό ελπίζοντας ότι πραγματικά θα άλλαζε κάτι για αυτούς. Ίσως ακόμα για λόγους εθνικής υπερηφάνειας αν θέλετε. Το γεγονός όμως είναι ότι η TRNC δεν έχει ποτέ καταφέρει να δημιουργήσει ανάμεσα στους Τ/Κ μετά από αυτό τον πρώτο ενθουσιασμό, δεν κατάφερε να ταυτιστούν οι Τ/Κ με το κράτος τους. Σύντομα για πολλούς και διάφορους λόγους έχουν δει ότι δεν έχει αλλάξει τίποτα. Κατ' αρχή η διεθνής κοινότητα στράφηκε αμέσως κατά αυτής της ανακήρυξης, υπάρχουν τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Αλλά δεν εξασφάλισε για τους Τ/Κ τίποτα. Αντίθετα. Νομίζω ότι η ανακήρυξη του ψευδοκράτους έχει ενισχύσει και την Κυπριακή Δημοκρατία, η διεθνής κοινότητα πρόσεξε περισσότερο την Κυπριακή Δημοκρατία υπό την απειλή της απόσχισης. Ως προς τους Τ/Κ λοιπόν θα έλεγα ότι οικονομικά και πολιτικά δεν είχαν αλλάξει πολλά πράγματα αντίθετα τα πράγματα είχαν γίνει χειρότερα. Είχαμε δει ότι το 1981 η Τουρκία είχε κάνει μια παρέμβαση και ανέτρεψε το σχηματισμό πιθανής κυβέρνησης του Αλπάϋ Ντουρτουράν. Το 1983 υπήρχε η ανακήρυξη, η συστηματική παρέμβαση

της Τουρκίας, η μεταφορά πληθυσμού από την Τουρκία, οι οικονομικές κρίσεις, νομικές κρίσεις είχαν οδηγήσει σε μια αντιπολίτευση και τα αποτελέσματα αυτής της αντιπολίτευσης φαίνονται και από το νέο σύνταγμα που ετοιμάστηκε και μάλιστα με δημοψήφισμα το 1985 εγκρίθηκε το σύνταγμα, όμως εγκρίθηκε μόνο από 70% του πληθυσμού και 30% ψήφισαν κατά αυτού του συντάγματος Αυτό δείχνει από την αρχή τη στάση που έχει πάρει η κοινότητα και τα χρόνια που έχουν περάσει, το γεγονός αν θέλετε ότι δεν υπήρχαν οικονομικές ευκαιρίες, δεν υπήρχαν ίσες ευκαιρίες των πολιτών, επικρατούσε ο πολιτικός λόγος του Ραούφ Ντενκτάς και του Κόμματος Εθνικής Ενότητας, δίχασε την κοινότητα στα δύο, πατριώτες και μη πατριώτες, φιλέλληνες και πραγματικοί Τούρκοι και μιλάμε για μεγάλους αριθμούς, ουσιαστικά για τη μισή κοινότητα. Και η συστηματική παρέμβαση σε κάθε εκλογές της Τουρκίας, στα εσωτερικά της Τ/Κ κοινότητας η ιδέα της ανεξαρτησίας υποχώρησε αμέσως. Εδώ πρέπει να πούμε ότι στην αρχή υπήρχε ο ενθουσιασμός, όχι μόνο από τους εθνικιστές που παραδοσιακά ήθελαν ανεξάρτητο κράτος υπήρχαν και οι αριστεροί και ομάδες που πίστευαν ότι η ίδρυση του ψευδοκράτους θα οδηγούσε κατά κάποιο τρόπο και σε μια ανεξαρτησία από την Τουρκία.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=36..54

ΑΡΧΙΖΕΙ=38.20

[« Όταν εμφανίστηκε η ενταξιακή πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ ως μια σαφή προοπτική και συνδέθηκε με τη λύση του Κυπριακού οι Τ/Κ έχουν δει δύο πράγματα. Με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ ταυτόχρονα και με την επίλυση του Κυπριακού ταυτίστηκαν με ένα άλλο όραμα που ήταν πιο ευρωπαϊκό αν θέλεις, και στα πλαίσια μιας λύσης. Όταν αυτό δεν είχε γίνει κατορθωτό από το 2004, αυτή η ιδέα να ενισχυθεί το TRNC ως κρατική οντότητα και να επιβιώσει ίσως ανεξάρτητα ακόμα και από τους Ε/Κ έχει σταδιακά κερδίσει έδαφος. Παρόλα αυτά παραμένει μια ψευδαίσθηση αυτή η αντίληψη ότι στην Κύπρο μπορεί να υπάρχει ένα δεύτερο κράτος Τουρκικό, ανεξάρτητο από την

Κυπριακή Δημοκρατία και αναγνωρισμένο από την διεθνή κοινότητα. Κατά αρχή πρέπει να τονίσουμε ένα πράγμα, δεν υπάρχουν αυτές οι οικονομικές, κοινωνικές βάσεις για επιβίωση ενός τέτοιου κράτους ως ανεξάρτητη οντότητα. Για αυτό η υπεράσπιση και η εμμονή στην TRNC οδηγεί σε μια ψευδαίσθηση, είναι μια εθνικιστική ψευδαίσθηση.»]

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=39.45

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=4.12

STAND UP

Το κύριο επιχείρημα των Τούρκων προς υποστήριξη της ίδρυσης του ψευδοκράτους είναι ότι με την παράνομη αυτή ενέργεια κατοχύρωσαν την ισότητα των Τ/Κ σε οποιαδήποτε λύση του Κυπριακού. Οι Τούρκοι υποστηρίζουν επίσης ότι η ενέργεια τους θα επιτάχυνε τις διαδικασίες εξεύρεσης λύσης. 25 χρόνια μετά, ούτε λύση υπήρξε, ούτε αναγνώριση του ψευδοκράτους σημειώθηκε. Αντίθετα, το Κυπριακό φαίνεται να έχει περιπλεχθεί ακόμα περισσότερο.

Ζητήσαμε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να μας πει κατά πόσο είναι ορατές οι καταβολές στο ψευδοκράτος οι θέσεις και αξιώσεις που καταθέτουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων οι Τούρκοι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ

-2.08 Κύριε Πρόεδρε αισθάνεστε ότι οι στρατηγικοί στόχοι που έθεσε η Τουρκική πλευρά με την ίδρυση του ψευδοκράτους εξακολουθούν να υφίστανται σήμερα;

-2.17 Εξαρτάται από ποια σκοπιά το βλέπει κανείς. Πρώτα πρέπει να στραφούμε πίσω και να πάμε στην περίοδο του 83 και να δούμε ποια κυβέρνηση υπήρχε στην Τουρκία τότε. Υπήρχε ένα καθεστώς των στρατηγών, ο Εβρέν. Επεβλήθη θάλαγα, τότε καθαρά η πολιτική Ντενκτάς πάνω στην Τουρκική κυβέρνηση ή σε συνεργασία διότι ήταν συγκοινωνούντα δοχεία, κατά την άποψη μου. Ο στόχος τότε, πιθανόν, ο στρατηγικός που έμπαινε να ήταν η διχοτόμηση σε δύο κράτη ως μάξιμουμ αν θέλεις ο απώτερος στόχος να ήταν τα δύο κράτη. Από εκεί και πέρα η

δημιουργία αυτής της αποσχιστικής οντότητας, έφερε μαζί και μια πολυσύνθετη πια κατάσταση σε ότι αφορά τις συζητήσεις και τις προσπάθειες για την επίλυση του Κυπριακού. Δηλαδή, θα έλεγα ότι θα ελειτουργούσαν με βάση τον εκβιασμό ότι κύριε υπάρχει και από εδώ κράτος και αν δεν συναινέσετε σε αυτά που εμείς ζητούμε και απαιτούμε στο τέλος αυτής της διαδικασίας θα έχουμε δύο κράτη, δύο ξεχωριστά κράτη. Πράγμα το οποίο το οποίο δεν είχε αποτέλεσμα, αλλά είναι όμως φανερό ότι η ύπαρξη και η λειτουργία του ψευδοκράτους, έστω και αν έχει απομονωθεί από τη διεθνή κοινότητα, γιατί η απομόνωση των Τ/Κ στο βαθμό που υπάρχει είναι απότοκο, είναι αποτέλεσμα, είναι παράγωγο της ανακήρυξης του ψευδοκράτους και της ύπαρξης του ψευδοκράτους, δημιουργήθηκε αυτή η κατάσταση μεν, όμως –εννοώ της απομόνωσης από τον διεθνή χώρο και της καταδίκης από το ΣΑ με το ψήφισμα 541 και το 550 με τον τρόπο του- αλλά την ίδια ώρα δυστυχώς, λειτουργεί θεσμός εκεί. Ένα δημιούργημα, μια οντότητα, η οποία είναι μεν παράνομη, αλλά υπάρχει. Και κατά συνέπεια υπάρχει και ένας εθισμός, και από πλευράς κόσμου και από πλευράς ηγετών στην ύπαρξη και τη λειτουργία αυτής της οντότητας, πράγμα το οποίο το βρήκαν μπροστά τους όλοι οι πρόεδροι της Δημοκρατίας ως διαπραγματευτές επικεφαλής της Ε/Κ κοινότητας. Το βρίσκω και εγώ αυτή τη στιγμή, ο νέος πρόεδρος, μπροστά μου. Κατά συνέπεια ενώ μπορεί ο απώτερος στρατηγικός στόχος να μην έχει υλοποιηθεί και να είναι πάρα πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί, γιατί έχει μεσολαβήσει η ένταξη της Κύπρου στο σύνολο της στην ΕΕ, πράγμα το οποίο λάμνει δύσκολη την επικράτηση ή την επιβολή μέχρι τέλους αυτού του στρατηγικού στόχου. Όμως δημιουργεί τεράστια προβλήματα κατά την άποψη μου και στη διαπραγματευτική διαδικασία.

-Αν ερμηνεύω σωστά τα όσα μας είπατε εσείς στις προσπάθειες που καταβάλλονται για λύση του Κυπριακού μπορείτε να δείτε ορατή την καταβολή κάποιων από τις θέσεις που προβάλλουν οι Τούρκοι στην ίδρυση του ψευδοκράτους. Σε διάφορες πτυχές του Κυπριακού;

-5.47 Μα είναι διάφανη. Είναι ξεκάθαρο αυτό. Εδώ υπάρχει διαφωνία της ερμηνείας της λέξης στα τουρκικά στα ελληνικά. Δεν είναι αυτό που με προβληματίζει. Εκείνο που με προβληματίζει είναι οι θέσεις τις οποίες η άλλη πλευρά αναπτύσσει, προτείνει, αντιπροτείνει στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Κατά συνέπεια το να λέει για δύο ιδρυτικά κράτη και στο τέλος της διαδικασίας να έχουμε μια πραγματική ομοσπονδία, εντάξει, ενοχλεί αυτό, δημιουργεί στο εσωτερικό μας μέτωπο τόση συζήτηση και διαφωνίες και κονταροχτυπήματα, αλλά αν το περιεχόμενο θα είναι τέτοιο ώστε οι δύο κοινότητες να καταλήξουν σε συμφωνία διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας, θα υπογράψουν τη συμφωνία οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων, διότι μιλάμε για δικοινοτική ομοσπονδία και το αποτέλεσμα ασφαλώς θα είναι η δημιουργία δύο οντοτήτων που θα συνθέτουν την ομοσπονδία με τις ίδιες αρμοδιότητες και τις ίδιες ευθύνες, αυτό δεν θα είναι πρόβλημα. Το θέμα είναι αν προτάσσει κανένας την ύπαρξη εκ των προτέρων την ύπαρξη δύο οντοτήτων, από τη μια της Κυπριακής Δημοκρατίας που εκφράζει και εκπροσωπεί και τον κ. Ταλάτ και του το λέω του κ. Ταλάτ αυτό και βεβαίως μπορεί να μην μπορεί να ασκήσει κυριαρχικά το έλεγχο πάνω σε όλη την επικράτεια, αλλά αυτή η επικράτεια είναι μέρος της ΕΕ και προσωρινά δεν μπορεί η Κυπριακή Δημοκρατία, το νόμιμο κράτος να ασκήσει αυτή την κυριαρχία, είναι διαφορετικά. Δηλαδή το να λέει ο άλλος ότι υπάρχουν ήδη δύο οντότητες και θα συμπήξουν ομοσπονδία, στην πραγματικότητα συνομοσπονδία, για να λέμε τα πράγματα έξω από τα δόντια έχοντας υπόψη πολλά ζητήματα που δεν είναι της ώρας να τα αναφέρουμε, διότι ο στόχος μας να πείσουμε την άλλη πλευρά και τα ΗΕ ώστε να είμαστε συνεπείς και οι δύο πλευρές και οι δύο κοινότητες στις δεσμεύσεις για ομοσπονδιακή λύση του κυπριακού προβλήματος, κατά συνέπεια δεν είναι τώρα η ώρα να αναφερθώ σε λεπτομέρειες για τον διάλογο, θα ήταν λάθος και τακτικής και στρατηγικής αυτό, αλλά η ουσία είναι κατά πόσο θα έχουμε ομοσπονδία ή δύο κράτη εκ των προτέρων τα οποία θα συνθέσουν συνομοσπονδία. Αντιλαμβάνεστε ότι η συνομοσπονδία δεν είναι αποδεκτή. Και το κάνω

κατηγορηματικά αυτό το πράγμα ξεκάθαρο για να μην έχουμε παρεξηγήσεις. Και το κάνω και εκεί στις συνομιλίες.

-8.36 Κύριε πρόεδρε νομίζω ότι είναι ευκαιρία να ζητήσω τη δική σας ερμηνεία ενός φαινομένου. Του φαινομένου Ταλάτ. Ο Ραούφ Ντενκτάς, ο «ιστορικός» ηγέτης των Τ/Κ μας δήλωσε ότι ο λόγος που θεωρήθηκε αναγκαίο να ιδρυθεί το ψευδοκράτος στα κατεχόμενα είναι διότι με αυτό τον τρόπο κατέθεταν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων την ισότητα όπως την αντιλαμβάνονται, από τη μια και από την άλλη βοηθούσαν στην επιτάχυνση των συνομιλιών. Και με τη ν ισότητα εννοούν ασφαλώς την αναγνώριση χωριστή οντότητας. Αυτά τα πράγματα τα υιοθετεί σήμερα ο Ταλάτ;

-9.17 Εάν πω ότι υιοθετεί αυτά τα πράγματα ο κ. Ταλάτ αυτό θα σημαίνει να θέσω εγώ ο ίδιος μια βόμβα στο εσωτερικό και στη διαδικασία των συνομιλιών. Ελπίδα μου, στόχος μου είναι από κοινού να λειτουργήσουμε με τον κ. Ταλάτ ως Κύπριοι, χωρίς κανένας από εμάς να υιοθετεί την ύπαρξη ή τη δημιουργία δύο ξεχωριστών κρατών. Νοούμενου ότι οι παλιές κοινές μας θέσεις τάσσονται ενάντια στη δημιουργία δύο ξεχωριστών κρατών. Τάσσονται υπέρ της ενωμένη Κύπρου, τάσσονται και υπέρ της αποστρατικοποίησης αν θέλεις της ενωμένης ομοσπονδιακής Κυπριακής Δημοκρατίας. Θέλω να πιστεώω ότι δεν έχουν εξαλειφθεί δεν έχουν σβηστεί από την ατζέντα του κ. Ταλάτ συνολικά όλες αυτές οι κοινές θέσεις. Κατανοώ ότι αντιμετωπίζονται ιδιόρρυθμες καταστάσεις στην κατεχόμενη Κύπρο, στις σχέσεις μεταξύ κύκλων της Τουρκίας και του κ. Ταλάτ, στις σχέσεις μεταξύ Τουρκία και του κ. Ταλάτ, πράγμα το οποίο έχει αποκαλύψει ο ίδιος πολύ πρόσφατα σε συνέντευξη του με γλαφυρότητα θα έλεγα, αλλά την ίδια ώρα αυτά είναι και μηνύματα τα οποία δεν είναι θετικά, είναι αρνητικά μηνύματα. Προσπαθώ και θα συνεχίσω να προσπαθώ, θέλω να διαβεβαιώσω τον Κυπριακό λαό, με όλες μου τις δυνάμεις να πείσω τον κ. Ταλάτ ότι η Κύπρος ανήκει στους Κυπρίους και ότι οι Κύπριοι πρέπει να βρουν την λύση η οποία να ταιριάζει στους Κυπρίους και να μην προσπαθούμε ούτε εμείς ούτε εκείνοι να αντιγράψουμε τα οποιαδήποτε κακέκτυπα έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια με πολέμους και εισβολές

και κατοχές σε διάφορες περιπτώσεις. Είναι πολύ λίγες αυτές οι περιπτώσεις. Εδώ πρέπει να μελετήσουμε από κοινού τη λειτουργία παραδοσιακών ομοσπονδιών που είναι λειτουργικές, που έχουν επιτύχει, που είναι χώρες οι οποίες θα έλεγα ότι είναι ηγετικές χώρες σε διάφορους χώρους, περιφέρειες και ακόμα και Ηπείρους. Εδώ πρέπει κατά τη γνώμη να επικεντρώσουμε την προσοχή μας, παρά στις εξαιρέσεις οι οποίες είναι δημιούργημα εξωτερικών επεμβάσεων και είναι κακέκτυπα, είναι παραδείγματα προς αποφυγή παρά προς αντιγραφή.

-12.01 Βεβαίως με όσα άκουσα κύριε Πρόεδρε όντως μπορείτε να ιχνηλατήσετε συγκεκριμένες θέσεις που κατατίθενται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων από Τουρκικής πλευράς πέρα από το θέμα της ισότητας, σε όλες τις πτυχές του Κυπριακού, που εκπορεύονται από την αντίληψη και την αποδοχή της ίδρυσης του ψευδοκράτους.

-12.22 Αυτό είναι αλήθεια και είναι ένα μεγάλο εμπόδιο στην προσπάθεια μας. Προσπαθώ να πείσω τον συνομιλητή μου ότι αυτό το εμπόδιο πρέπει να το παραμερίσουμε. Θέλω να υπογραμμίσω ότι ασφαλώς οι Τ/Κ δεν μπορούν να νιώθουν ή να υποστηρίζουν ότι η πολιτική ισότητα στο τέλος της ημέρας, είναι και αριθμητική ισότητα. Αλλά είναι προδιαγεγραμμένη η πολιτική ισότητα μέσα στα ομοσπονδιακά συστήματα και αυτή πρέπει να ακολουθήσουμε. Δεν μπορεί να ζητάς ένα υπουργικό συμβούλιο το οποίο να έχει ίση εκπροσώπηση Ε/Κ και Τ/Κ στο όνομα της ισότητας των δύο κοινοτήτων. Εδώ δεν μπορεί παρά να ληφθεί υπόψη και να μην κακοφαινεται ούτε στον κ. Ταλάτ, ούτε σε κανένα Τ/Κ το αριθμητικό ισοζύγιο σε αυτή τη χώρα. 80% είναι Ε/Κ, 20% είναι Τ/Κ. Και να μην παρεξηγούν όταν το αναφέρει κανένας τούτο, και να λένε ότι α το λέει αυτό ο Χριστόφιας, ο Γιάννης, ο Κώστας, ο Πέτρος γιατί θέλουν και πάλι να μας υποβιβάσουν σε καθεστώς μειονότητας. Δεν είναι καθόλου έτσι τα πράγματα. Οι θέσεις τις οποίες εμείς υποστηρίζουμε είναι ξεκάθαρες, είναι θέσεις οι οποίες οδηγούν στη δημιουργία και τη λειτουργία μιας πραγματικής ομοσπονδίας και από εκεί και πέρα στον τρόπο άσκησης των καθηκόντων της κεντρικής κυβέρνησης και των

περιφερειακών διοικήσεων ή κυβερνήσεων, μπορεί να έχουμε διαφορετικές απόψεις. Εκεί μπορούμε να τα βρούμε. Αλλά όταν λες ότι αρμοδιότητα της κεντρικής κυβέρνησης είναι οι διεθνείς σχέσεις, οι εξωτερικές σχέσεις, και ο άλλος σου λέει –χωρίς να λέω ότι το λέει τώρα- είναι αρμοδιότητα και των κρατιδίων. Υπάρχει διαφορά αρχής πλέον. Διαφορά η οποία παραβιάζει τους ίδιους τους κανόνες των υπαρχουσών ομοσπονδιών. Μπορώ να αναφέρω και άλλα παραδείγματα, έλεγχος του εναερίου χώρου και της θαλάσσιας περιοχής. Εάν σε αυτό τον έλεγχο θέλουν να μοιραστούν την ευθύνη και οι δύο περιφερειακές διοικήσεις, τα συνιστώντα κρατίδια, αυτό δε σημαίνει ομοσπονδία, αυτό σημαίνει κάτι παραπάνω, σημαίνει συνομοσπονδία στο τέλος της ημέρας. Και στην Κύπρο δεν έχουμε την πολυτέλεια να μιλάμε για συνομοσπονδία. Είναι τόσο μικρός ο τόπος. Να μη ξεχνά ούτε ο κ. Ταλάτ, ούτε και κανένας στο εξωτερικό ότι η κατάσταση που δημιουργήθηκε, είναι αποτέλεσμα της παραβίασης του διεθνούς δικαίου από πλευράς Τουρκίας των Τουρκικών στρατευμάτων της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας μιας χώρας μέλους των ΗΕ και όλων των διεθνών οργανισμών. Και έγινε το μεγάλο βήμα από ένα μεγάλο ηγέτη, από τον Μακάριο, να πει στους Τ/Κ ότι αν θέλετε να νιώθετε πιο ασφαλείς μπορείτε να μείνετε στο βόρειο τμήμα και να δημιουργηθεί και η δική σας διοίκηση στα πλαίσια μιας ομοσπονδίας, αυτό δε σημαίνει ότι είναι φυσιολογική συνέχεια και συνέπεια της λειτουργίας της Κύπρου και των Κυπρίων όπως θα ήθελε η ίδια η φύση και η ίδια η ζωή η κοινωνικοοικονομική και πολιτική ζωή. Είναι κάτι παράξενο, είναι κάτι το οποίο είναι αποτέλεσμα της βίας, της παραβίασης του διεθνούς δικαίου και όλων των διεθνών κανόνων και του καταστατικού χάρτη των ΗΕ, είναι μία παραχώρηση. Όταν του λέω του κ. Ταλάτ ότι είναι παραχώρηση του κατοφθαίνεται. Είναι παραχώρηση και είναι σημαντικότερη, είναι ιστορικός συμβιβασμός από πλευράς των Ε/Κ. Και αναμένουμε και από δικής τους πλευράς το αντίδωρο. Δηλαδή πως το καταλαβαίνει αυτό το πράγμα, στο τέλος της ημέρας τα δικά σου δικά σου και τα δικά μου πάλι

δικά σου; Δεν μπορεί να λειτουργήσει με αυτό τον τρόπο η λογική και η προσπάθεια επίλυσης του κυπριακού.

-16.44 Μια τελευταία ερώτηση κύριε Πρόεδρε. 25, 24 χρόνια μετά οι στρατηγικοί στόχοι όπως είχαν τεθεί τότε τουλάχιστον με την ίδρυση του ψευδοκράτους ή όπως μας τους ανέλυσε ο Ντενκτάς, δεν έχουν επιτευχθεί. Αυτό τι σημαίνει πρακτικά; Υπάρχει ενδεχομένως προοπτική εφόσον δεν έχουν επιτευχθεί να υπάρξει κάποιου είδους υποχώρηση από μέρους των Τούρκων;

-17.11 Μα δεν είναι θέμα υποχώρησης. Είναι θέμα, κατά τη γνώμη μου, επεξεργασίας κοινής στρατηγικής των ηγετών των δύο κοινοτήτων, κοινής στρατηγικής των Ε/Κ και των Τ/Κ ως πολιτών, ως ανθρώπων που έχουν την ίδια μάνα γη, την ίδια πατρίδα της Κύπρου, οι οποίοι θα πουν και στην Τουρκία και στον οποιονδήποτε, ότι κοιτάτε εμάς η στρατηγική μας είναι η επανένωση του χώρου των θεσμών του λαού μας στα πλαίσια μιας δικοινοτικής διζωνικής ομοσπονδίας με ότι αυτό σημαίνει, γιατί και οι Ε/Κ πρέπει να καταλάβουν το με ότι αυτό σημαίνει. Δεν σημαίνει ελληνικό κράτος, πόσες φορές να το πούμε αυτό το πράγμα, όπως δεν σημαίνει βεβαίως και συγκαλυμμένο τουρκικό κράτος. Σημαίνει Κυπριακή Δημοκρατία στη βάση της ομοσπονδίας. Όπου θα βρεθούν οι ασφαλιστικές δικλείδες της σωστής λειτουργίας αλλά και την ίδια ώρα της διασφάλισης της διαφορετικότητας και των διαφορετικών αν θέλετε συμφερόντων ή οραματισμών των δύο κοινοτήτων, αλλά το πιο βασικό να επεξεργαστούμε την κοινή στρατηγική της συμφιλίωσης και της σύμπτωσης και των κοινών συμφερόντων και του κοινού πολιτισμού που μπορούμε να δημιουργήσουμε. Κατά συνέπεια το ένα δεν πρέπει να βρίσκεται σε αντιπαράθεση με το άλλο, αλλά πρέπει να βρούμε τον τρόπο συμφιλίωσης τους και αγαστής ανάπτυξης και των δύο με περισσότερη υπογράμμιση των κοινών συμφερόντων εντός της ΕΕ αλλά και στο διεθνή χώρο, και πρώτα από όλα εντός της Κύπρου. Η Κύπρος μπορεί να γίνει ένας επίγειος παράδεισος εάν συνειδητοποιήσουμε από κοινού με τους Τ/Κ ποια είναι τα καλώς νοούμενα συμφέροντα μας που εγώ λέω συμπίπτουν με τα καλώς

νοούμενα συμφέροντα της Ελλάδας και τα καλώς νοούμενα συμφέροντα της Τουρκίας. Αν καταλάβει και η Τουρκία ποια είναι τα καλώς νοούμενα συμφέροντα της. Τα καλώς νοούμενα συμφέροντα της δεν θα εξυπηρετηθούν με το να κρατά την Κύπρο όμηρο, με το να διατηρεί και να συντηρεί εδώ στην Κύπρο χιλιάδες στρατού έποικους και βεβαίως τον έλεγχο που ασκεί πάνω στην T/K κοινότητα. Εγώ είμαι σίγουρος ότι η T/K κοινότητα ασφυκτιά κάτω από αυτή την κατάσταση της κατοχής και θα πρέπει η Τουρκία η ίδια να πάρει την απόφαση να λυτρώσει πρώτα από όλα την T/K κοινότητα.

-19.56 Με δεδομένες τις εμπειρίες που έχετε αποκομίσει τους τελευταίους οκτώ-εννιά μήνες που διαπραγματεύεστε το Κυπριακό με τον κ. Ταλάτ, βλέπετε αυτό το πράγμα να είναι πλησιέστερα, μακρύτερα, αυτή η προοπτική

-20.13 Κατ αρχή δεν διαπραγματεύομαι οκτώ μήνες, είναι μόνο δύο μήνες. Εάν δεν έβλεπα την πιθανότητα και τη δυνατότητα, μέσα από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε που χρειάζεται ειλικρινά για την υπερπήδηση τους και την αντιμετώπιση τους γερά νεύρα, σιδερένια νεύρα, πολλή υπομονή και πολλή επιμονή θα έλεγα ότι είναι μάταιο α καθόμαστε και να κοροϊδεύουμε τον κόσμο. Έχουν δημιουργηθεί ελπίδες στον κόσμο, προσδοκίες στον κόσμο, δυστυχώς οι τελευταίες δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι ενώ ο κόσμος και τον ευχαριστώ θερμότατα, είναι μια καλή ευκαιρία, στηρίζει την πολιτική του Προέδρου της Δημοκρατίας σε ότι αφορά στους χειρισμούς του Κυπριακού, εντούτοις όμως μειώνεται συνεχώς η πίστη του κόσμου στην εξεύρεση λύσης Και αυτό οφείλεται βέβαια στη δυστοκία η οποία υπάρχει, γιατί υπάρχει μια δυστοκία. Θέλω όμως να πω στον κόσμο ότι δεν πρέπει να βγάλουμε από τώρα συμπεράσματα. Είναι νωρίς. Υπάρχουν και ζητήματα τακτικής των διαπραγματεύσεων και ζητήματα σκοπιμοτήτων στις διαπραγματεύσεις ιδιαίτερα από πλευρά της T/K κοινότητα και του ηγέτη της T/K κοινότητας, όπως εγώ τα βλέπω τουλάχιστον εκείνος μπορεί να βλέπει δικά μας, τα οποία πρέπει να ιχνηλατήσουμε στην πορεία με μεγαλύτερη λεπτομέρεια, ακόμα πιο ενδελεχώς για να μπορέσουμε να

ξεπεράσουμε τις δυσκολίες. Είμαι όπως είπα, συγκρατημένα αισιόδοξος, παρόλο που πικραίνουμε σε πολλές περιπτώσεις, είμαι και συνεχίζω να είμαι συγκρατημένα αισιόδοξος. Διερωτώμαι και το λέω στον κ. Ταλάτ και μου το λέει και εκείνος. Αν εμείς οι δύο ως ηγέτες των κοινοτήτων δεν μπορούμε να βρούμε λύση στο Κυπριακό, ποιος μπορεί να βρει τη λύση. Ωραία, συμφωνώ μαζί του και συμφωνεί και εκείνος μαζί ου, αλλά εάν είναι έτσι και είναι έτσι, κάποτε καθόμασταν γύρω από ένα τραπέζι και βρήκαμε τις βασικές αρχές λύσης και ήμασταν ομόφωνοι και σύμφωνοι. Γιατί να μη γίνουμε και τώρα. Άρα κάποιος μετακινήθηκε. Κάποιος άλλαξε. 22.41